

KÜRD

xalqı mübariz və qəhrəman xalqdır.
Heydər Əliyev

DIPLOMAT

Nº 13 (525) 1-7 Aprel, Nisan, sal. il 2023
Ji meha şubatê sala 2003-a tê weşandin

Həftəlik İctimai-siyasi qəzet
Rojnama heftename civakî û siyasî

Qiyməti: 40 qəpik
Hêjaye:

Bilirsən, nə etmiş kürdlər bir zaman?
Qurtarmış İslamı çox ağır dardan!

Qədim Avropanın xaçpərəstləri,
Yüz illər sındırmış göy məscidləri.

Müsəlman keçmişin öyrənsə əgər,
Kürdün dərgahına daim baş əvər.

Səbāhəddin Eləglu

Səh. 2

**Azərbaycan-Tacikistan
sənədləri imzalanıb**

Səh. 11

**Neçirvan Barzani siyasi
taraflara çağırıda bulundu**

Səh. 10

**Tawana Kurdên Feylî bi
tenê Kurdbûna wan bû**

Səh. 4

Vətən başın
sağ olsun!

Səh. 5

Aprel şəhidlərimiz heç zaman unudulmayacaq

Səh. 12

**Eger dewleta we tune be, hûn
nikarin goristanekê jî biparêzin**

Səh. 11

**Mesrûr Barzanî: Rêkeftina me û Bexdayê
dê bibe bingehê ji bo serdemeke nû**

**Azərbaycan və Tacikistan prezidentlərinin
geniş tərkibdə görüşü olub**

Kerkük petrolü: Üretim çok, ihracat yok!

Mir Mövsüm Nəvvab kimdir?

**Hunermend Aslîka Qadir və carê jî
pirtûka 'Welatê Me Kurdistan e' nivîsand**

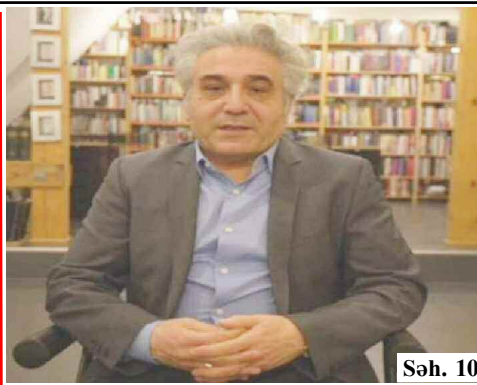
KÜRD LƏR VƏ KÜRDÜSTAN

Ez û Pirtûka: Cizîra Binxetê û Jiyana Rewşenbîrî

Səh. 11

**İdrîs Baluken ji
girtîgehê derket**

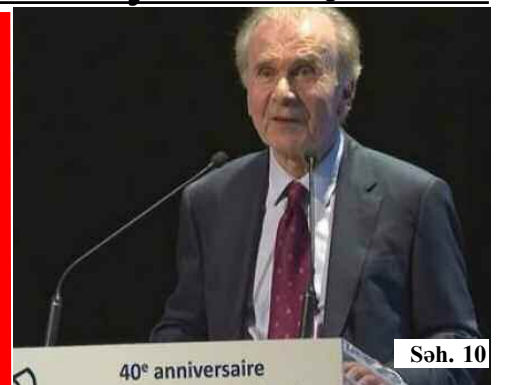
Səh. 10

**Siyamend Haco: Dê bandora nêzîkbûna Tîrkiye
û Sûriyê li ser Rojavayê Kurdistanê hebe**

Səh. 8

**Demirtaş bir kez daha genç seçmenlere
seslendi: Değiştir kaderini**

Səh. 10

**Enstituya Kurdî ya Parisê
40 saliya xwe pîroz kir**

Azərbaycan-Tacikistan sənədləri imzalanıb

Aprel 5-də Düşənbədə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin Tacikistan Respublikasının Prezidenti Emoməli Rəhmon ilə geniş tərkibdə görüşü başa çatdıqdan sonra sənədlərin imzalanması mərasimi olub.

"Azərbaycan Respublikası Hökuməti ilə Tacikistan Respublikası Hökuməti arasında yerquruluşu, torpaq münasibətləri, kadastr, geodeziya, kartoqrafiya, Yerin məsafədən zondlanması və coğrafi informasiya sistemləri sahələrində əməkdaşlıq haqqında Saziş"i Azərbaycan Respublikasının iqtisadiyyat naziri Mikayıl Cəbbarov və Tacikistan Respublikasının xarici işlər naziri Sirojiddin Muhriddin imzaladılar.

"Azərbaycan Respublikasının Daxili İşlər Nazirliyi ilə Tacikistan Respublikasının Daxili İşlər Nazirliyi arasında əməkdaşlıq haqqında Saziş"i Azərbaycan Respublikasının xarici işlər naziri Ceyhun Bayramov və Tacikistan Respublikasının daxili işlər naziri Ramazon Rahimzoda imzaladılar.

"Azərbaycan Respublikasının Dövlət Gömrük Komitəsi ilə Tacikistan Respublikası Hökuməti yanında Gömrük Xidməti arasında Azərbaycan Respublikası və Tacikistan Respublikası arasında keçirilən mal və nəqliyyat vasitələri barədə ilkin məlumat mübadiləsinin təşkili haqqında Protokol"u Azərbaycan Respublikasının Tacikistan Respublikasındakı səfiri Əlimirzamin Əskərov və Tacikistan Respublikası Hökuməti yanında Gömrük Xidmətinin rəisi Xurşəd Karimzoda imzaladılar.

"Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Monitorinq Xidməti ilə Tacikistan Milli Bankı yanında Maliyyə Monitorinq Departamenti arasında cinayət yolu ilə əldə edilmiş əmlakın ləqəlləşdirilməsi,

əlaqəli əsas (predikativ) cinayətlər və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsi ilə bağlı maliyyə kəşfiyyat məlumatlarının mübadiləsi üzrə əməkdaşlığa dair Anlaşma Memorandumu"nu Azərbaycan Respublikasının iqtisadiyyat naziri Mikayıl Cəbbarov və Tacikistan Milli Bankının sədri Hokim Xolizoda imzaladılar.

"2025-ci ilədək Azərbaycan Respublikası Hökuməti ilə Tacikistan Respublikası Hökuməti arasında iqtisadi əməkdaşlıq üzrə Tədbirlər Planı"nı Azərbaycan Respublikasının iqtisadiyyat naziri Mikayıl Cəbbarov və Tacikistan Respublikasının iqtisadi inkişaf və ticarət naziri Zavki Zavkizoda imzaladılar.

"Azərbaycan Respublikasının Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi ilə Tacikistan Respublikasının Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi arasında 2023-2024-cü illər üzrə kənd təsərrüfatı sahəsində əməkdaşlığın gücləndirilməsinə dair Yol Xəritəsi"ni Azərbaycan

Respublikasının xarici işlər naziri Ceyhun Bayramov və Tacikistan Respublikasının kənd təsərrüfatı naziri Kurbon Hakimzoda imzaladılar.

"Azərbaycan Respublikasının Xarici İşlər Nazirliyi ilə Tacikistan Respublikasının Xarici İşlər Nazirliyi arasında 2023-2024-cü illər üzrə Əməkdaşlıq Proqramı"nı Azərbaycan Respublikasının xarici işlər naziri Ceyhun Bayramov və Tacikistan Respublikasının xarici işlər naziri Sirojiddin Muhriddin imzaladılar.

"Azərbaycan Respublikasının Mədəniyyət Nazirliyi ilə Tacikistan Respublikasının Mədəniyyət Nazirliyi arasında mədəniyyət sahəsində 2023-2024-cü illər üzrə əməkdaşlıq haqqında Anlaşma Memorandumu"nu Azərbaycan Respublikasının mədəniyyət nazirinin birinci müavini, nazir vəzifəsini icra edən Adil Kərimli və Tacikistan Respublikasının mədəniyyət naziri Zulfıya Davlatzoda imzaladılar.

Kamoliddin Muminzod imzaladılar.

"Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı və Tacikistan Milli Bankı arasında əməkdaşlığa dair Anlaşma Memorandumu"nu Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankının sədri Taleh Kazimov və Tacikistan Milli Bankının sədri Hokim Xolizoda imzaladılar.

"Azərbaycan Respublikası İxracın və İnvestisiyaların Təşviqi Agentliyi (AZPROMO) ilə Tacikistan Respublikasının İnvestisiyalar və Dövlət Əmlakının İdarə Olunması üzrə Dövlət Komitəsi yanında "Tacinvest" Dövlət Unitar Müəssisəsi arasında Anlaşma Memorandumu"nu Azərbaycan Respublikasının iqtisadiyyat naziri Mikayıl Cəbbarov və Tacikistan Respublikasının İnvestisiyalar və Dövlət Əmlakının İdarə Olunması üzrə Dövlət Komitəsinin sədri Sadiy Kodirzoda imzaladılar.

"Azərbaycan Respublikasının Şuşa şəhəri ilə Tacikistan Respublikasının İsfara şəhəri arasında qardaşlaşma əlaqələrinin qurulması haqqında Protokol"u Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Şuşa rayonu üzrə xüsusi nümayəndəsi Aydın Kərimov və Tacikistan Respublikasının İsfara şəhərinin rəhbəri Baxovaddin Baxodurzoda imzaladılar.

"Azərbaycan Respublikasının Kiçik və Orta Biznesin İnkişafı Agentliyi ilə Tacikistan Respublikasının Ticarət və Sənaye Palatası arasında Anlaşma Memorandumu"nu Azərbaycan Respublikasının Kiçik və Orta Biznesin İnkişafı Agentliyinin İdarə Heyətinin sədri Orxan Məmmədov və Tacikistan Respublikasının Ticarət və Sənaye Palatasının sədri Camşəd Cumaxonzoda imzaladılar.

Azərbaycan və Tacikistan prezidentlərinin geniş tərkibdə görüşü olub

Aprel 5-də Düşənbədə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin Tacikistan Respublikasının Prezidenti Emoməli Rəhmon ilə geniş tərkibdə görüşü olub.

Hörmətli azərbaycanlı dostlar. Sizi Tacikistanda böyük məm-

fürsət hesab edirik. Tacikistan və Azərbaycan

denti İlham Əliyevin Tacikistan Respublikasının Prezidenti Emoməli Rəhmon ilə geniş tərkibdə görüşü olub.

Dövlətimizin başçısını salamlayan Prezident Emoməli Rəhmon dedi:

-Hörmətli İlham Heydər oğlu.

nuniyyətlə salamlayıram. Hörmətli İlham Heydər oğlu, Sizin dövlət səfərinizə ürəkdən şadiq. Bu səfəri Tacikistan-Azərbaycan münasibətlərinin aktual məsələlərini ətraflı müzakirə etmək və yeni artım nöqtələrini müəyyənləşdirmək üçün yaxşı

xalqlarını qədim tarixi köklərə malik olan ənənəvi dostluq telləri bağlayır. Sevindirici haldır ki, bu gün ölkələrimizin dövlətlərarası qarşılıqlı əlaqələri geniş spektr üzrə ardıcıl surətdə inkişaf edir. Bu qarşılıqlı fəaliyyət siyasi, ticari-iqtisadi, elmi-texniki, mədəni-

humanitar və bir sıra başqa sahələri əhatə edir. Biz Azərbaycan Respublikası ilə həm ikitərəfli əsasda, həm də beynəlxalq və regional təşkilatlar çərçivəsində qarşılıqlı faydalı əməkdaşlığın hərtərəfli genişlənməsinə daim diqqət yetiririk. Əminəm ki, bu gün əldə ediləcək razılaşmalar münasibətlərimizin gündəliyini keyfiyyətə yeni məzmunla zənginləşdirəcək. Bir daha xoş gəlmisiniz. Sözü Sizə verirəm, hörmətli İlham Heydər oğlu. Buyurun.

Prezident İlham Əliyev dedi:

- Hörmətli Emoməli Şərifoviç, dövlətə və qonaqpərvərliyə görə sağ olun. Sizin gözəl ölkənizə yenidən səfər etməyimə və Sizinlə çox fəal, səmimi siyasi dialoqumuzu davam etdirməyə çox şadam.

Siz qeyd etdiyiniz kimi, ölkələrimizin xalqları uzun müddət ərzində fəal qarşılıqlı əlaqə saxlayırlar. Çox sevindirici haldır ki, 30 ildən artıq inkişaf edən dövlətlərarası münasibətlərimiz dövründə biz çox möhkəm təməl yaratmağa və bu təməl üzərində dostluğumuzun möhkəm binasını qurmağa nail olmuşuq.

Siz qeyd etdiyiniz kimi, biz həm çoxtərəfli formatda, həm də xüsusilə ikitərəfli formatda fəal qarşılıqlı əlaqə saxlayırıq. Həmişə mehriban dostlar kimi çox səmimi əməkdaşlıq edirik. Əlbəttə, dövlət səfəri çərçivəsində yeni qərarlar qəbul ediləcək, çoxlu sənədlər imzalanacaq, onlar münasibətlərimizin gələcək inkişafını müəyyən edəcək. Biz gündəlikdəki geniş məsələləri – həm ticari-iqtisadi sahədə, nəqliyyat-logistika sahəsində, həm də investisiya siyasəti sahəsində çox böyük perspektivləri ətraflı müzakirə edəcəyik.

Fürsətdən istifadə edib Sizi və bütün qardaş Tacikistan xalqını sosial-iqtisadi inkişafda böyük nailiyyətləriniz və Düşənbə şəhərinin bu cür coşqun inkişafı münasibətilə təbrik etmək istərdim. Mən Tacikistanda dəfələrlə olmuşam. Həm ölkənizin, həm də təbii ki, paytaxtının belə müsbət inkişaf dinamikasını şəxsən yəqin etmək imkanım olub. Bu münasibətlə Sizi təbrik etmək istərdim.

Qonaqpərvərliyə görə bir daha təşəkkürümü bildirirəm və gələcəkdə fəal işləmək əzmindəyik. Sağ olun.

Daşkəsənin icra başçısı Əhəd Abiyev Quşçu qəsəbəsində səyyar qəbul keçirib

Aprelin 4-də Daşkəsən Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Əhəd Abiyevin Quşçu qəsəbəsində keçirilən növbəti səyyar qəbulunda rayonun

siyasi-iqtisadi müstəqilliyi yolunda həyata keçirdiyi çox mühüm siyasi-diplomatik görüşlər və tədbirlər, qəbul etdiyi strateji proqramlar nəticəsində Azərbaycan

göstərdikləri diqqət və qayğı rayonumuzun bütün sahələrində görülən işlərdə öz əksini tapmışdır".

İcra başçısı qeyd edib ki, ötən dövrlərdə Quşçu qəsəbəsinə gələn avtomobil yolu asfaltlanmış, ərazidə olan uşaq bağçası əsaslı təmir edilmiş, Heydər Əliyev Fondunun dəstəyi ilə Quşçu qəsəbə tam orta məktəbinin yeni müasir modul tipli binası inşa olunmuş, yaşayış məntəqəsi qazlaşdırılmış, elektrik-ışığı təchizatı yenidən qurulmuş, sakinlərin məşğulluğu üçün işlər görülmüşdür.

Sonra Əhəd Abiyev vətəndaşların müraciətlərini dinləyib və yerli icra strukturlarının səlahiyyət dairəsinə aid olan məsələləri yerində həll edib. Qaldırılan digər məsələləri isə qeydiyyata alaraq icrası ilə bağlı müvafiq nazirliklər tərəfindən tədbirlərin görülməyini diqqətə çatdırıb. Qəbulda iştirak edən Quşçu qəsəbə sakinləri göstərilən diqqət və qayğıya, ərazidə görülən bütün işlərə görə Prezident cənab İlham Əliyevə və Birinci vitse-prezident hörmətli Mehriban xanım Əliyevaya minnətdarlıqlarını bildiriblər.

hüquq-mühafizə orqanları, idarə, müəssisə və xidmət sahələrinin rəhbərləri, ərazi icra nümayəndəsi, bələdiyyə sədri və sakinlər iştirak ediblər.

İcra başçısı Əhəd Abiyev giriş nitqində deyib: "Möhtərəm Prezidentimiz cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə aparılan siyasət müasir Azərbaycanın beynəlxalq aləmdə mövqeyinin daha da möhkəmlənməsini təmin etmişdir. Prezidentimiz cənab İlham Əliyevin ölkəmizin

xalqının ildən-ilə rifahının yüksəlməsinə, sülhə, sabitliyə, əmin-amanlığa, demək olar ki, hər cür şərait yaradılıb.

Möhtərəm Prezident cənab İlham Əliyevin vətəndaş müraciətlərinə xüsusi həssaslıqla yanaşılmaq barədə verdiyi tapşırıqlar Daşkəsən rayonunda birmənalı olaraq yerinə yetirilir. Ölkə rəhbərimiz cənab İlham Əliyevin və Birinci vitse-prezident hörmətli Mehriban xanım Əliyevanın vətəndaşlara

Vətən müharibəsi şəhidi Təbriz Cəfərovun 2-ci ildönümü məzarı önündə qeyd olunub

Aprelin 6-da Vətən müharibəsində şəhidlik zirvəsinə yüksələn Tərtər rayonun Çardaqlı kənd sakini Cəfərov

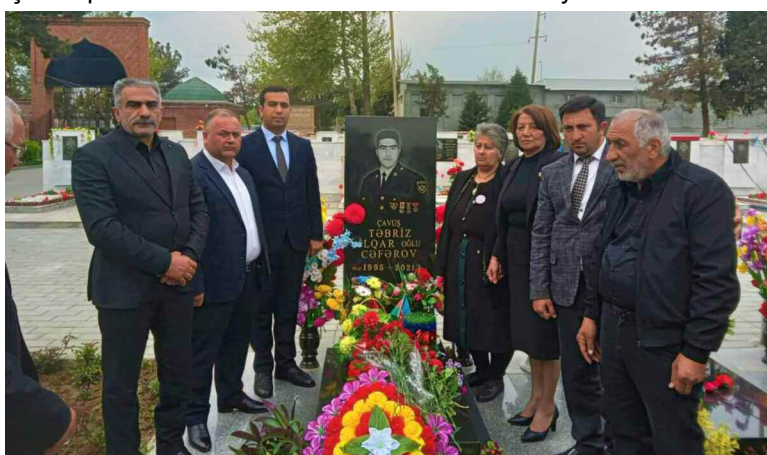
kəndindəndir.

Azərbaycan Ordusunun əsgəri olan Təbriz Cəfərov 2020-ci il sentyabrın 27-də Azər-

istiqamətində gedən döyüşlərdə itkin düşmüşdür. Uzun müddət nəşi tapıla bilməmişdir. Müdafiə Nazirliyi tərəfindən rəsmi olaraq itkin düşən hərbi qulluqçu hesab olunmuşdur. Şəhidin nəşi 2021-ci ilin aprel ayının 6-da tapılaraq Bərdə şəhərində Şəhidlər Xiyabanında torpağa tapşırılmışdır.

Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün təmin edilməsi uğrunda döyüş əməliyyatlarına qatılan və hərbi hissə qarşısında qoyulmuş tapşırıqların icrası zamanı vəzifə borcunu şərəflə yerinə yetirdiyi üçün Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin müvafiq Sərəncamlarına əsasən Təbriz Cəfərov ölümündən sonra "Vətən uğrunda", "Suqovuşanın azad olunmasına görə", "Cəsur döyüşçü" medalları ilə təltif edilib.

Mərasimdə bütün şəhidlərin

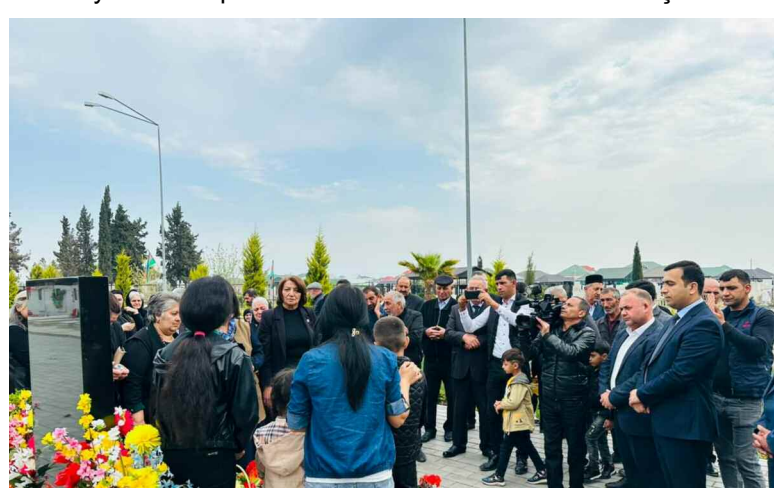
Təbriz İlqar oğlunun ikinci ildönümü Bərdə şəhər Şəhidlər Xiyabanında məzarı önündə qeyd olundu.

Tədbirdə Tərtər Rayon İcra Hakimiyyətinin Vətən Müharibəsi iştirakçıları və Şəhid Ailələri ilə İşin Təşkili Şöbəsinin müdiri Ülvi Nəcəfov, Tərtər Cümə Məscidinin imamı Sadiq Cəfərov, şəhidin ailə üzvləri, vətəranlar, qazilər və ictimaiyyət nümayəndələri iştirak ediblər.

Tədbir iştirakçıları şəhidin əziz xatirəsini ehtiramla yad edib, məzarı üzərinə gül dəstələri düzüblər. Tədbirdə şəhidin keçdiyi döyüş yolundan, qəhrəmanlığından danışılmış və məktəblilər şəhidlərə həsr olunan şeirlər səsləndirmişlər.

Qeyd edək ki, Cəfərov Təbriz 1995-ci ilin iyul ayının 14-də Bərdə rayonunda dünyaya göz açmışdır. Əslən Tərtər rayonun Çardaqlı

baycan Silahlı Qüvvələri tərəfindən Ermənistan işğalı altında olan ərazilərin azad edilməsi və Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün bərpa olunması

üçün başlanan Vətən müharibəsində iştirak etmişdir. Suqovuşanın azad edilməsi uğrunda gedən döyüşlərdə vuruşmuşdur. Suqovuşan

ruhuna dualar oxunub, xatirələri ehtiramla anılıb.

Allahdan bütün şəhidlərimizə rəhmət, qazilərimizə can sağlığı diləyirik.

Niyazi Bayramov şəhərdə aparılan abadlıq, quruculuq və əsaslı təmir işləri ilə yerində tanış olub

Gəncə Şəhər İcra Hakimiyyətinin başçısı Niyazi Bayramov Aparatın məsul əməkdaşları ilə birlikdə şəhərin müxtəlif ərazilərində aparılan abadlıq, quruculuq və əsaslı təmir işlərinin gedişatı ilə tanış olub. Əvvəlcə şəhər rəhbəri Heydər Əliyev Meydanındakı fəvvarələrdə aparılan əsaslı təmir işlərinə baxış keçirib. Daha sonra F. Əmirov adına Gəncə Dövlət Filarmoniyasının qarşısında olub. Niyazi Bayramova məlumat verilib ki, buradakı fəvvarələrin üzərindəki solmuş boyalar yenilənir, hidrotexniki qurğuları təmir olunur. Həmçinin bildirilib ki, Filar-

moniyanın ətrafında geniş abadlıq işləri görüldü, əraziyə dekorativ güllər əkilib, mövcud yaşıllıqlara aqrotexniki qulluq göstərilib.

Əlavə olaraq qeyd olunub ki, abadlıq-quruculuq işləri çərçivəsində şəhər ərazisində olan və müasir tələblərə cavab verməyən fəvvarələrdə əsaslı təmir işləri davam edir. Belə ki, Gəncə şəhər Mənzil Kommunal Təsərrüfatı İstehsalat Birliyinin balansında olan 6 böyük fəvvarə yenilənir.

Bununla yanaşı, Niyazi Bayramov "Abad Məhəllə"lər layihəsi çərçivəsində şəhərin müxtəlif ərazilərində aparılan işlərə də baxış keçirib və binaların həyətlərində yaradılan şəraitlə tanış olub. Aparılan abadlıq və təmir işlərinin gedişatı ilə tanış olan Niyazi Bayramov görülən işlərə dair öz tapşırıq və tövsiyələrini verib. Eyni zamanda Niyazi Bayramov şəhər sakinləri ilə görüşərək onların rəy və təkliflərini dinləyib, aidiyyəti üzrə müvafiq tapşırıqlar verib.

Laçın Rayon İcra Hakimiyyətində vətəndaşların növbəti qəbulu keçirildi

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2022-ci il 4 aprel tarixli 3199 nömrəli Sərəncamının 1-ci bəndi ilə təsdiq edilmiş "Korrupsiyaya qarşı mübarizənin gücləndirilməsinə dair 2022-2026-cı illər üçün Milli Fəaliyyət Planı" üzrə Tədbirlər Planı'nın 2.17-ci, 5.1-ci, 6.2-ci və 6.9-cu bəndlərindən irəli gələn vəzifələrlə bağlı

07.04.2023-cü il tarixdə Laçın Rayon İcra Hakimiyyətinin akt zalında müşavirə keçirilmişdir. Müşavirədə Laçın Rayon İcra Hakimiyyətinin və onun tabeliyində olan təşkilatların məsul işçiləri iştirak etmişlər.

Müşavirədə həmin Tədbirlər Planının 2.17-ci, 5.1-ci, 6.2-ci və 6.9-cu bəndlərinə əsasən dövlət orqanları (qurumları) tərəfindən korrupsiya risklərinin qiymətləndirilməsi və qarşısının alınması ilə bağlı illik hesabatların hazırlanması və Korrupsiyaya qarşı mübarizə üzrə Komissiyaya təqdim edilməsi, korrupsiyaya qarşı mübarizə sahəsində fəaliyyət göstərən vətəndaş cəmiyyəti institutları ilə dövlət orqanları (qurumları) arasında əməkdaşlığın daha da gücləndirilməsi və birgə layihələrin həyata keçirilməsi, dövlət və bələdiyyə orqanlarının, dövlət və ya bələdiyyə mülkiyyətində olan və ya paylarının (səhmlərinin) nəzarət zərfi dövlətə və ya bələdiyyəyə məxsus olan hüquqi şəxslərin və büdcə təşkilatlarının işçilərinə, o cümlədən tibb və təhsil işçilərinə antikorrupsiya davranış modelinin formalaşdırılması ilə bağlı işlərin gücləndirilməsi, cəmiyyətdə məlumatlılığın artırılmasına yönəlmiş maarifləndirmə, tədris və digər tədbirlərin səmərəliliyinin yüksəldilməsi məqsədilə tədbirlər görülməsi, kütləvi informasiya vasitələrindən, o cümlədən dövlət orqanlarının (qurumlarının) və bələdiyyələrin öz internet və sosial şəbəkə səhifələrindən istifadə etməklə korrupsiyaya qarşı mübarizə tədbirləri ilə əlaqədar xüsusi buraxılışların təşkili, ictimai müzakirələrin, videokonfransların keçirilməsi təcrübəsinin genişləndirilməsi, bu sahədə müxtəlif videoçarxların, bukletlərin hazırlanması və onların əhali arasında geniş yayılmasının təşviq edilməsi məsələləri geniş müzakirə edilmişdir. Müşavirədə gündəlikdə duran dörd məsələ bağlı ətraflı məruzələr dinlənilmiş, həmin məruzələr ətrafında çıxış edənlər bu sahədə məqsədyönlü tədbirlərin davam etdirilməsinin zəruriliyini

Aprel şəhidlərimiz heç zaman unudulmayacaq

Aprel hadisələrindən yeddi il ötməsinə baxmayaraq, şəhidlərimiz hər zaman xalqımız tərəfindən anılır, hörmətlə yad edilir və mütləq məzarları ziyarət edilir

Xalqımızın xilaskarı, Ulu Öndər Böyük Heydər Əliyev, Vətənimizin çətin günündə, Xalqın istəyi ilə, bir güllə atmadan hakimiyyətə gəldi, qardaş qırğına son qoydu və bir tarixi kəlamı ilə: "Hər bir xalqın milli mənsəbiyyəti onun qürur mənbəyidir" ifadəsi Azərbaycanda yaşayan bütün millətləri, türkünə, kürdünə, rusunu, talışını, tatını, ləzgisini, avarını, lahıcını, bir yumuruq kimi birləşdirərək düşməne qarşı birgə mübarizə aparmağa səbəb oldu, Vətənimiz Azərbaycanı dünya xəritəsindən silinməkdən xilas etdi və öndə gedən ölkələr sırasına çıxartdı. Xalqımız bu gün, Ulu Öndər Böyük Heydər Əliyev cənablarının uzaq görün siyasətini uğurla davam etdirən hörmətli Prezidentimiz Ali Baş Komandan İlham Əliyev cənabları ətrafında sıx birləşərək, düşməne qarşı əzmlə mübarizə aparırırlar. Qoy hamı bilsin, heç bir məkirli niyyətdə olan xarici qüvvələr xalqlarımızın birliyini, əzmini sındıra bilməz. Çünki onun İlham Heydər oğlu Əliyev cənabları kimin Ali Baş Komandanı var.

Şəhid Xəliq Həsən oğlu Əzizadə, iyirmi yeddi avqust 1996-cı ildə, Naxçıvan Muxtar Respublikasının, Şərur rayonunun, Aşağı Yaycı kəndində ziyalı kürd ailəsində həyata göz açmışdı. 2003-cü ildə Bakı şəhəri Xətai rayonunun 116 sayılı tam orta məktəbinin birinci sinifinə daxil olmuş, 2014-cü ildə həmin məktəbi müvəffəqiyyətlə bitirmişdir. 2015-ci ilin oktyabr ayında, Xətai Rayon Hərbi Komissarlığından həqiqi hərbi xidmətə çağırılmışdır. Öz istəyinə görə, Xalqımızın yaralı və qürur yeri olan, Qarabağda düşmənlə sərhəd olan ön cəbhədə xidmət etməyi xahiş etmişdir. Hərbi xidmətdə qulluq etdiyi zaman, rəhbərliyin və yoldaşlarının etimadını qazanaraq böyük hörmətə sahib olan, Xəliq Həsən oğlu Əzizadə, rəhbərliyin diqqətini çəkir və nümunəvi xidmətinə görə, dəfələrlə komandiri tərəfindən dəyərləndirilmiş və mükafatlandırılmışdır.

Bildiyimiz kimi mənfur daşnaq ünsürləri, Azərbaycanımızın Cənnət məkanı olan Qarabağa və Dağlıq Qarabağa göz dikərək ərazilərimizin iyirmi faizini işğal etmişdir. Öz işğalçı siyasətindən gözü doymayan mənfur daşnaq ünsürləri, aprelin 2-də atəşkəsi pozaraq sərhəddə boyu mövqeylərimizi mina atanlardan və raketlərdən atəşə tutsalar da, igid əsgərlərimiz vaxtında düşmənin cavabını verərək, ermənilərin əlində olan bir neçə kəndi və bir sıra strateji yüksəklikləri azad edərək düşməni geri oturtdu.

Müharibə itgisiz olmur, Vətənimizin onlarla igid övladları bu şərəfli yolda, Vətənimizin müdafiəsində həyatlarını Vətənimiz Azərbaycan uğrunda qurban verərək Şəhidlik zirvəsinə ucaldılar.

Xəliq Həsən oğlu Əzizadə, Cəbhənin Tərtər-Goranboy istiqamətində aprelin 4-dən 5-nə keçən gecə erməni hərbi birləşmələrinin təxribatının qarşısını alarkən canını düşünmədən Vətən uğrunda qurban verərək Şəhidlik zirvəsinə ucaldı.

Cənab Prezidentimiz, Ali Baş Komandan, İlham Heydər oğlu Əliyev başda olmaqla, Dövlətimiz, Xalqımız bütün Şəhidlərimizə və ailələrinə böyük diqqət və qayğı göstərərək onların yas mərasimində iştirak edir və Şəhidlərimizin ailələrinin yanında olurlar.

Şəhid Xəliq Həsən oğlu Əzizadənin yas mərasimində biz bunun canlı şahidi olduq. Xətai Rayon İcra Hakimiyyətinin, Sabunçu Rayon İcra Hakimiyyətinin rəhbərlikləri, hökumət nümayəndələri, möhtəşəm Xalqımız, Şəhidimizi o qədər izdihamla, hörmətlə son mənzilə yola saldılar ki, bunu sözlə ifadə etmək mümkün deyil.

Xəliq Azərbaycan bayraqları ilə, güllə-çiçəklə, maşın karvanı ilə, Şəhid Xəliq Həsən oğlu Əzizadənin yaşadığı Xətai rayonunun Əhmədli qəsəbəsinə ünvanından başlayaraq, Kürdəxanı məzarlığına qədər, insan selindən tərpənmək olmurdu. Xəliq hər yerdə Azərbaycan bayraqları ilə Şəhid karvanını hörmətlə qarşılayır və Şəhid karvanına qoşulurdular. Şəhid karvanı Kürdəxanı məzarlığına çatanda məzarlıqda daha böyük izdihamın olduğunu şahidi olduq. Həqiqətən Xalqımız öz şəhidinə böyük sevgi, hörmət və məhəbbət göstərdi. Çox yüksək səviyyədə, hörmətlə, izzətlə

Cənəzə namazı qılınıqdan sonra Şəhidin tabutu üzərindəki üçrəngli dövlət bayrağımız əbədi xatirə olaraq, mərhumun atası Həsən müəllimə təqdim edildi.

Şəhidimiz, Sabunçu rayonunun Kürdəxanı qəsəbəsinə qəbiristanlıqda Azərbaycanın dövlət himninə sədələri altında dəfn olundu. Bəli, torpaq uğrunda ölənlər Vətəndir. Vətən uğrunda Şəhid olan varsa o, Vətən basılmaz! Allaha təala bütün Şəhidlərimizə rəhmət eləsin, məzarları nurla dolsun. Amin!

Şəhifəni hazırladı: Tahir Süleyman

Aprel şəhidlərimiz heç zaman unudulmayacaq

Aprel hadisələrindən yeddi il ötməsinə baxmayaraq, şəhidlərimiz hər zaman xalqımız tərəfindən anılır, hörmətlə yad edilir və mütəmadi məzarları ziyarət edilir

Aprelin 6-da cəbhədə erməni təxribatının qarşısını alarkən qəhrəmancasına şəhid olan Laçın rayonunun Qarakeçdi kənd sakini, 1996-cı il təvəllüdlü Məmmədov Ülvin Cəmaləddin oğlu aprelin 7-də dəfn olunub. Şəhid ailə üzvlərinin müvəqqəti məskunlaşdığı Ağcabədi rayonunun Taxtakörpü ərazisindəki Qarakeçdi obasında torpağa tapşırılıb. Onun dəfnində Laçın Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı səlahiyyətlərini müvəqqəti icra edən Aqil Nəzərinin iştirakı ilə rayonun idarə, müəssisə və təşkilatları, kənd İcra nümayəndəlikləri, ziyalılar, ağsaqqallar, gənclər, məktəblilər və hərbiçilərdən ibarət 6000 nəfərdən çox rayon sakini, şəhidin qohumları, dostları iştirak ediblər.

Laçın Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı səlahiyyətlərini icra edən Aqil Nəzəri çıxış edərək bildirmişdir ki, ölkə Prezidenti cənab İlham Əliyev tərəfindən həyata keçirilən düşünülmüş və məntiqli siyasət nəticəsində torpaqlarımızı işğaldan azad edəcəyik, qaçqın və məcburi köçkünlər öz doğma yurd-yuvalarına qayıdacaq və cəzasız qalmış cinayətkarlar layiqli cavablarını alacaqdır. Sonda rayon rəhbəri erməni qatillərinin qurbanı olan bütün şəhidlərə Tanrıdan rəhmət diləmişdir.

İzdihamlı tədbirdə iştirak edən Müdafiə Nazirliyinin Mətbuat Xidmətinin katibi Abdulla Qurbani, Ağcabədi Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Şahin Məmmədov, Xocavənd Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Eyvaz Hüseynov, Millət vəkili Mahir Abbaszadə və Aqil Abbas çıxış edərək şəhidin yaxınlarına səbr diləmiş, Silahlı Qüvvələrimiz tərəfindən işğalda olan bütün torpaqlarımızın tezliklə işğaldan azad ediləcəyini bildirmişlər. Daha sonra şəhidin atası Cəmaləddin Məmmədov çıxış edərək övladı şəhid olduğundan qürur duyduğunu bildirmişdir.

Dəfn mərasimində "Şəhidlər ölməz, Vətən bölünməz" şüarı səsləndirilib, şəhid əsgər yaylım atəşləri altında son mənzilə yola salınıb.

Yekunda Laçın Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı səlahiyyətlərini icra edən Aqil Nəzəri, hüquq-mühafizə orqanlarının əməkdaşları, idarə müəssisə rəhbərləri, kənd icra nümayəndələri, ziyalılar və rayon ictimaiyyəti nümayəndələri şəhidin qəbri üzərinə tər çiçək dəstələri düzdülər.

Evin Cəmaləddin oğlu Məmmədov 1 yanvar 1996 cı ildə valideyinləri məskunlaşan "Taxta körpü" ərazisindəki "Laçın obaları"nda dünyaya gəlmişdi. Torpaqlarımızın 20 faizini zəbt edib, Xocalı soyqırımını törədən mənfur düşməne qarşı Ülvində barışmaz mövqe yaranmışdı. Qarabağı, əzizlərinin doğulduğu Laçın torpaqlarını işğaldan azad edənədək döyüşməyi şərəfli borcu bilirdi. Yaşadığı şəraitin ağırlığı Ülvinin idmana olan həvəsinin qarşısını ala bilməmiş, sərbəs güləşdə yeniyetmələr arasında dəfələrlə ölkə birincisi olmuş və bir sıra fəxri fərmanlarla təltif edilmişdir. Laçın rayon Qarakeçdi kənd 1 nömrəli tam orta məktəbini bitirib hərbi xidmətə çağırılan Ülvin 2016 cı il aprelin 1-də həqiqi hərbi xidmətini başa vurmuşdur. Həmin gün komandir tərxis olunan əsgərləri sıraya düzüb azad olduqlarını bildirmiş və sonra soruşmuşdu; Müddətdən artıq xidmət etmək istəyən varsa bir addım önə çıxsın. Ülvin irəli çıxaraq demişdi: "Komandir, Qarabağa, Laçına qayıdana kimi sizinləyəm. Vətən uğrunda Şəhid olmaq arzusundayam". Elə həmin gün Tərtərə, Talışdağa yola düşür. Ülvi sərras snayper nişancısı idi. 2016 cı il aprelin 5-də Tərtər, Talışdağ uğrunda gedən döyüşlərdə qəhrəmancasına Şəhid olmuşdu. Qarabağın işğaldan azad olunacağı gün və Laçında yaşamaq Ülvinə qismət olmasa da vətən uğrunda Şəhidlik zirvəsinə ucalaraq arzusunə qovuşdu. Böyük izdihamla Şəhidini son mənzilə yola salan minlərlə Laçınlı "Atəşgəmə son", "Rədd olsun erməni", "Qarabağa azadlıq" kimi şüarlar hayqıran Laçınlı gənclər torpaqlarımızın azadlığı uğrunda düşməni hər an məhv etməyə hazır olduğunu bəyan elədi. Ülvinin, eləcə də, bütün Şəhidlərimizin xatirəsi heç vaxt xalqımızın yad-daşından silinməyəcək.

*Şəhid varsa, torpaq da var, Vətən də,
Şəhidlərə ölüm yoxdur Vətəndə!*

Səhifəni hazırladı: Vüsal Zivadxanomku

Doğum tarixi:

1833-cü il

Doğum yeri: Şuşa

Vəfatı: 1918-ci il

Vəfat yeri: Şuşa

Mir Möhsün Nəvvab

Azərbaycanın Şuşa şəhərində yaşayıb-yaratmış şair, rəssam, xəttat və musiqişünas alim.

Şuşa

Şuşa şəhəri həmişə Azərbaycanın mədəniyyət mərkəzlərindən olub. Məşhur alim, musiqişünas Firdun Şuşinskiyin sözlərinə görə, XIX əsrdə bu kiçik şəhərdə 95 şair, 22 musiqişünas, 38 peşəkar müğənni, 16 rəssam, 5 astronom, 18 memar, 16 həkim yaşamışdır. Şəhərdə ona yaxın ədəbi, musiqi və digər cəmiyyətlər, ondan artıq mədrəsə və müxtəlif tipli məktəb fəaliyyət göstərirdi. Dağlar qoynu Şuşada orta əsrlər elm, incəsənət və mədəniyyət ənənələri Azərbaycanın hər yerindən daha artıq dərəcədə özünə qərar tuta bilib.

isə, Nəvvab sonuncu kimyagərlərdən, münəccimlərdən və köhnə məktəbə mənsub rəssamlardan idi.

O 1833-cü ildə Şuşada Hacı Seyid Əhmədin ailəsində doğulmuş və bütün ömrü boyu doğma şəhərindən kənara çıxmamışdır. İlk təhsilini ruhani məktəbində alan Nəvvab ərəb, fars, türk dillərini mükəmməl mənimsəmiş, sonra isə Abbas Sarıcalı mədrəsəsində astronomiya, kimya, riyaziyyat və digər elmlərin əsaslarına yiyələnmişdir.

Uzun ömrü boyunca Nəvvab Şuşanın mədəni və ictimai həyatında fəal iştirak edib. Şerlər yazmış, özünün açdığı mətbəədə kitablar nəşr etmiş, məktəblərdə dərs demiş, elm və incəsənətin müxtəlif sahələrinə həsr olunmuş yirmidən artıq kitab yazmış, "Məclisi-fəramuşan" adlı ədəbi, "Məclisi-xanəndə" adlı musiqi məclisləri qurmuşdur. Şairlərdən Abdulla bəy Asi, Fatma xanım

Kifayətül-ətfal, Nurül-Ənvar" və Pəndnamə kimi kitablarında da öz əksini tapmışdır. Qarabağ və bütün Azərbaycan incəsənətinə ən böyük töhfəsini isə Nəvvab heç şübhəsiz, öz bədii yaradıcılığı ilə vermişdir. Bir çox akvarel rəsmləri, kitab miniatürləri və bir neçə bina və məscidə vurduğu naxışlar bizə yadigar qalmışdır.

Mir Möhsün Nəvvabın məşhur musiqi traktatı Vüzuhül-ərqam ilk dəfə 1913-cü ildə Bakıda nəşr olunmuşdur (Onun musiqiyə həsr etdiyi Kəşfül-həqiqəti-məsnəvi əsəri də məlumdur). Həmin risaləsində Mir Möhsün ayrı-ayrı muğamların, bəzi dəstgahların mənşəyi və onların adlarının kökü haqqında məsələləri araşdırır, muğamların şer mətnləri ilə əlaqəliliyi, ifaçı ilə dinləyicinin qarşılıqlı münasibətləri, akustika baxımından onların optimal yerləşməsi problemlərinə toxunur. Nəvvab ilk dəfə olaraq, dəstgah terminindən istifadə edir, o vaxt

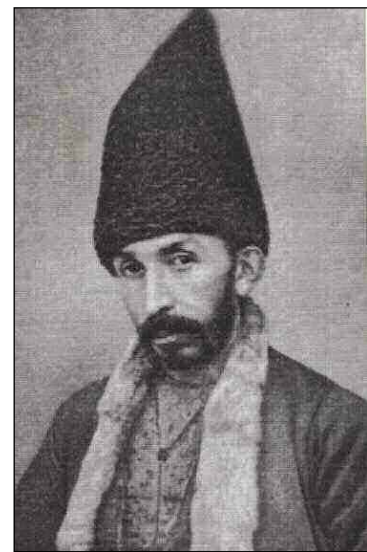
Nəvvab yaradıcılığının tədqiqinə həsr etmiş musiqişünas Zemfira Səfərova yazır: "Vizuhül-ərqam keçən əsrdə yalnız Azərbaycanda deyil, bütün Şərqi ölkələrində muğam ifaçılığının və musiqi incəsənətinin vacib məsələlərindən bəhs edən qiymətli bir musiqi əsəridir."

Nəvvab 1918-ci ildə Şuşa şəhərində dünyasını dəyişəndə artıq Azərbaycanda və onun hüdudlarından qıraqlarda yaxşı tanınırdı.

[wikipedia.org](https://www.wikipedia.org)

Hörmətli oxucular, öz dövründə baş verən hadisələrin şahidi olan 1905-1906-cı illərdəki erməni - müsəlman qırğınına qələmə alaraq, nəşr etdiyi "1905-06-cı illərdə Erməni-Müsəlman davası" adlı kitabını hissə-hissə qəzetimizin saylarında sizə çatdıracağıq!

İzzətli və mehriban qardaşlarım, hüzurunuza böyük ehtiramla, Nəvvab Mir Möhsün

qədr davam etmişdi (Xan İrana aparılarda orada vəfat etmişdi (Ancaq deyilənə görə, Pənah xan İranda vəfat etməsinə baxmayaraq, vəsiyyətinə görə onu gətirib Ağdamda İmarətdə dəfn etmişlər).

Pənah xandan sonra İbrahim Xəlil xan öz atasının yerində oturub hökmdarlıq etmişdir. İbrahim Xəlil xan Qalanın (xalq arasında Pənahabad şəhəri Qala adı ilə məşhur idi) abadlığına böyük əhəmiyyət verərək onun ətrafında çoxlu kəndlər salmışdı. Bununla da get-gedə onun xanlığı qüvvətlənmiş və özü böyük şöhrət tapmışdı.

İran padşahı Ağa Məhəmməd şah Qacar saysız qoşunla Qarabağa hücum etdikdən sonra Qalaya daxil olarkən İbrahim Xəlil xan Dağıstan tərəfə qaçmışdır. Ağa Məhəmməd şah Qacar isə xanın oğlu Məhəmməd Həsən ağanın evini özünə iqamətgah seçmişdi. Ağa Məhəmməd şah Qacar bir gün Səfərali adlı bir nökrəni cinayət etdiyinə görə hədələyib, buyurur ki, sabah müqəssirlərin hamısının başını kəsdirib bir minarə tikdirəcək və Səfəralinin başını lap yuxarıda qoyduracaq. Həmin Səfərali şahın qapısında keşikçi durardı. O gecə bir yoldaşı ilə birlikdə gecədən xeyli keçdikdən sonra şahın yatdığı evə daxil olub, xəncər ilə şahın qarnını yırtıb öldürürlər.

Bu hadisə hicri 1211-ci (miladi 1796) ildə baş vermişdi. Şah öldürüldükdən sonra qoşun dağılıb İrana qayıtdı və İbrahim Xəlil xan gəlib öz yerində qərar tutdu. Ağa Məhəmməd şahın vəliəhdi Fətəli şah hadisədən xəbərdar olduqdan sonra oğlu Abbas Mirzənin sərkərdəliyi ilə yenidən Qarabağa qoşun yeritdi. Bu əhvalatdan xəbər tutan İbrahim xan qorxuya düşdü. Dərhal öz oğlu Məhəmməd Həsən ağanı Gəncəyə rus sərdarının yanına göndərərək ondan kömək istədi.

Rus sərdarı on min qoşun götürüb Məhəmməd Həsən ağa ilə birlikdə Qarabağa gəldi. İbrahim Xəlil xan əmirilərdən və cəbrayillilərdən bir qədər atlı götürüb rus sərdarının qabağına gəldi. Görüşdən sonra onlar Araz çayı tərəfə İran qoşununun qarşısına hərəkət etdilər. Aslandüz deyilən yerdə İran qoşunu ilə qarşı-qarşıya gəlib, bir az döyüşəndən sonra azsaylı İran qoşunu geri çəkilib İrana qayıtdı. Vuruşdan sonra İbrahimxəlil xan öz atlıları və rus qoşunu ilə birlikdə geri dönüb qalaya tərəf üz qoydular. Gəncə-Qarabağ yol ayrıcına çatarkən rus sərdarı irəli çıxıb xanla əl tutduqdan sonra dedi ki, cənabınızın Qalasını çox tərifləyirlər.

Araşdırır: Tahir Süleyman (Ardı gələn sayımızda)

Mir Möhsün Nəvvab kimdir?

Zəngin kitabxanalarda xəttatlar kitabların üzünü köçürür, rəssamlar şəhər binalarının divarlarına

Kəminə, Məşədi Eyyub Baqi, Xan Qarabaqi, Abdulla Həsən Şahid, ifaçı və müğənnilərdən Hacı Hüsni,

Qarabağda məlum olan altı dəstgahın adını çəkir: Rast, Mahur,

nəqşlər vurur, kitablara miniatürlər çəkirdilər. Xalça emalatxanalarında sonralar dünyanın ən böyük muzeylərinin bəzəyi olacaq xalçalar toxunurdu. Musiqiçilər Qarabağ muğam məktəbinin adını daim uca tuturdular. Bəlkə də məhz buna görə XIX əsrin ortalarında Azərbaycanın hər yerində kapitalist münasibətləri cücərən və yeni təfəkkür yaranan bir zamanda orta əsrlərə məxsus elmi biliklər sistemine sahib ensiklopediyaçı alim Mir Möhsün Nəvvab bu şəhərdə yaşayıb-yaradır. Görkəmli musiqiçi, şair, rəssam, xəttat, münəccim, kimyaçı və riyaziyyatçı olan Mir Möhsünün əsərlərinin məzmunu, səviyyəsi və həcmi etibarilə həqiqətən də orta əsrlərin sonuncu ensiklopedist alimləri dəstəsindən hesab etmək mümkündür. Hərçənd ki, o, Şuşanın ictimai həyatında həmişə qabaqcıl, o dövr üçün mütərəqqi mövqelərdə durmuşdur.

Həyatı**Şuşanın Mamay məhəlləsində Nəvvabın evi**

İndi Mir Möhsün Nəvvabı ilk öncə musiqişünas, Azərbaycan dilində yazılmış "Vüzuhül-ərqam" ("Rəqəmlərin izahı") risaləsinin müəllifi kimi tanıyırlar. Ən yaxşı klassik ənənələr ruhunda qələmə alınmış həmin əsər Şərqdə bu qəbildən yaradılmış son risalələrdən biridir. Azərbaycanda

Məşədi Cəmil Əmirov, İslam Abdullayev, Seyid Şuşinski və başqaları həmin məclislərin üzvləri idilər. Bu cəmiyyətlər Azərbaycandakı digər eyni məqsədli məclislər Şuşadakı "Məclisi-üns", Şamaxıdakı "Beytüs-Səfa", Bakıdakı "Məcməüş-şüəra" ilə sıx əlaqələr saxlayırdı.

Yaradıcılığı**"Kəşfül-həqiqəti-məsnəvi" (birinci səhifəsi)**

Mir Möhsünün əsərləri içərisində "Təzkireyi-Nəvvab" toplusu daha artıq maraq doğurur. Burada XIX orta əsrlərdə Qarabağdan çıxmış 100-dən artıq şairin həyatı və yaradıcılığı haqqında məlumatlar toplanmışdır. Təzkirə 1913-cü ildə Bakıda kitab şəklində nəşr olunmuşdur.

Nəvvab riyaziyyat, kimya və astronomiya ilə maraqlanırdı. O öz evində iki teleskop qoyaraq, kiçik bir rəsədxana və kimya laboratoriyası yaratmışdı. 1899-cu ildə dərslik kimi qələmə aldığı "Kifayətül-ətfal" kitabında o, göy cisimlərinin yerləşməsi və günəş tutulmaları haqda cədvəllər tərtib etmişdir. Alim kimya laboratoriyasında şagirdləri ilə sınaqlar keçirir və orta əsrlərdə yaşamış kimyagərlər tərəfindən verilən nüsxələri yoxlayırdı. Nəsihətnamə əsərində cavanlara verdiyi nəsihətlərin sayı 500-dən artıq idi. Tanınmış pedoqoq və alimin etik görüşləri müəyyən mənada onun

Şahnaz, Rahavi, yaxud Rahab, Çahargah və Nəva. Nəvvabın sözlərinə əsasən, ifa olunan dəstgahın tərkibi bir çox hallarda ifaçının zövqündən və qabiliyyətindən asılı olur. Alim həmin əsərində Qarabağ musiqiçiləri tərəfindən ifa olunan 82 mahnı nə muğamın adını çəkir. Mir Möhsün bir neçə muğamın mənşəyini və onların adının etimologiyasını araşdırır. Belə ki, Azərbaycan, Nişapur, Zəbuli, Bağdadi, Şirvani, Qacar, Şah Xətai və başqa muğamların adlarını onların yaranmasında rol oynamış şəxslərlə və yer adları ilə əlaqələndirir. Rast muğamını bahar mehi, Rəhavini yağış damlaları, Çahargahı ildırım çaxışı, Dügahı fontan vuran bulaqlarla, Humayunu quşların uçuşu, Nəvanı bədbəxt sevgililərin ah-naləsi, Mahuru suların şırıltısı, Şahnazı bülbüllərin cəh-cəhi, Uşşaqı quşların havada süzməsi, Üzzalı meteoritlərin hərəkəti ilə əlaqələndirir.

Muğamların emosional təsiri haqqında Nəvvab yazır ki, Uşşaq, Busəlik və Nəva şücaət və hünər göstərməyə ruhlandırır, Bozarq, Rahavi, Zəngülə, Zirəfkəndi, Hüseyni kədərli duyğular oyadır. Nəvvab musiqinin müalicəvi əhəmiyyəti barədə də bir sıra maraqlı fikirlər söyləyir. Əsər bu sözlərlə bitir: "Bu risalə Vətən elminin qüdrətini artırmaq məqsədilə yazılmışdır."

Ömrünün bir neçə onilliyini

KÜRD LƏR VƏ KÜRDÜSTAN

Kürdlərin coğrafiyası və yerləşməsi

Asiyanın haqqında danışacağımız hissəsinin coğrafiyasını anlamaq üçün iki çıxış nöqtəsini: Ararat vadisini və İsgəndəriyyə körfəzini yadda saxlamaq lazımdır.

Araratdan cənuba iki min verstdən artıq dağlar silsiləsi uzanır: əvvəlcə bu dağlar düz şimaldan cənuba, sonra isə bir sıra zəncirlər yaradaraq cənub şərqə - Fars körfəzinə dönür. Onların birinci hissəsinə sadəcə olaraq, məşhur duzlu Van və Urmiya gölləri vasitəsilə iki yüksək yaylanı ayıran «türk-fars sıra dağları» deyilir. İkinci hissə ancaq özünün qərb qolları ilə Türkiyə və İran sərhəddinə yaxınlaşır; İran yaylasının və Mesopotamiya ovalığının arasında yerləşən bu dağlar və dağətəyi naməlum Şərq xalqları tərəfindən qədim terminlə Zaqros (görünür, yunan mənşəlidir) adlanır.

Araratdan qərbə bizim Zaqaqaziyanı Ermənistan yaylasından ayıran və aşağıda sonuncunun sıra dağları ilə qovuşan Ağrı dağı uzanır.

Əgər indi İsgəndəriyyəyə keçilsə, ondan şimala müəyyən məsafədə Qara dəniz çaylarının suayrıcını və Mesopotamiyanı təşkil edən Antitavr başlanır. Antitavrın şimal-şərqə ümumi istiqaməti üç qola ayrılmaqla sanki Qars, Maku və Ararat səmtinə can atır.

1. Şimal qolu, yaxın keçmişdəki döyüşlərdən yaxşı məlum olan Soğanlıya birləşir, cənub faktiki olaraq, Ağrı dağına qovuşur. Orta isə (Ala dağ) Maku yaxınlığında (Avacıqda) İran sərhədi yanında olan sönmüş Təndurəkin vulkanına birləşir. Fəratın əsas mənbələri Antitavrın bu qollarına bitişik vadilərdədir. Onlar iki çaydan ibarətdir:

Biri Ararat yaxınlığında Alaşkert vadisindən başlayan Murad çayı, ikinci Ərzurum altından axan Qara su, yaxud Fəratdır. Əks istiqamətdə şimala axan Arazın mənbəyi isə iki çay arasındakı Bin göl yaylasında yerləşir. Murad və Fərat çayları əvvəlcə cənub qərbə axır, bununla belə Murad çayı bir yerdə Dəclənin mənbəinə tamamilə yaxınlaşır. Ancaq bu dar divara güc gəlmək ona nəsisb olmur və Xarputun yanında onun taleyi nəll olunur: O Qarasu ilə birləşir ki, onunla birlikdə Ön Asiyanın Ən böyük çayı olan Fəratd (2670 verst) yaratsın. Fərat Aralıq dənizinə tökülmək arzusu ilə cənub qərbə can atmağa davam edir, ancaq Tavra rast gəlib onun tərəfindən rədd olunur və Şərqə

- Fars körfəzinə tərəf dönür.

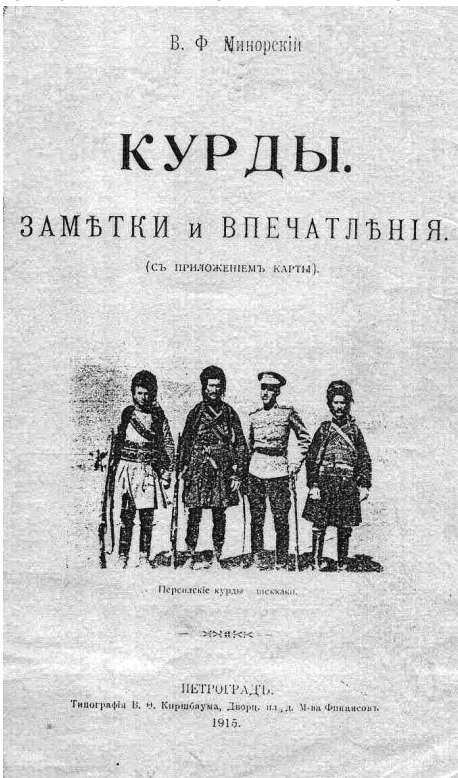
İsgəndəriyyədən cənub şərqdə yaranmış ikinci dağ mahiyyətinə görə Şimali Suriya dağlarının davamıdır. O Tavr adlanır və bir başa Şərqə uzanır. Van gölü yanında bir qolu Şimala gedir, o biri qolu isə gölü cənubdan şərqə dövrələyərək Qotur 2 yaxınlığında Fars sərhəddinə yaxınlaşır. Bu sonuncu qol cənuba iki təzə zoğ ataraq cənubi şərq istiqamətinə soxularaq nəhəng pəncələr kimi yuxarı Dəclənin hövzəsini əhatə edir. Dəclə düzənliyə çıxanacan Fərata nisbətən daha az yol keçsə də

1) «Fərat» sadəcə rus xalq sözü olan «Fart, pofartilo» ilə bir kökdəndir. Semit dillərində (ərəb və b.) bolluq deməkdir.

2) Van gölünün şərqində o bu gölün hövzəsini Böyük Zabın yuxarılarından

ayırır (aşağı bax)

Öz adının qədim şərhini doğruldaraq ox kimi onu bəsləyən uca dağlardan 1 üzəşəğı şığıyır. Dəclənin sol sahilində, Şərq sənəsinə görə, Nuhun gəmisi

dayanmış Cudi dağı uzanır. Ancaq daha yuxarı Dəclənin, Böyük Zabunun 2 sol qolu boyunca nəhəng Cülamerq dağları dayanmışdır. Onların ayrı-ayrı zirvələri 14000 futa 3 çatır. Əgər Fəratın yuxarı axınları və Van gölünün ətrafları kürd xalqının erkən yayıldıkları ərazilər idisə, cənubi Tavrın qolları və Dəclənin sol sahillərinin dağlıq ölkəsi (Botan, Xabur, Zab) görünür, tarixi keçmişdə kürd xalqının əsas məskənləri imiş. Nəhayət tarixin başlanğıcında kürd xalqının vətəni daha uzaqlarda, şərqdə və cənubda axtarmaq lazımdı. Yüksələn bu üç zaman pilləsinə kürd xalqının yerləşdiyi üç rayon uyğun gəlir. Yüksək Ermənistan yaylası, Türkiyə Kürdüstanı və Qərbi İran dağları.

Beləliklə, kürd xalqı hal-hazırda şimala - bizim Zaqaqaziya keçərək türk-fars sərhəddi yaxınlığında Mendeli 4 şəhərciyindən Ararata qədər enli zolaq şəklində yaşayırlar. Bütün Ermənistan yaylası boyunca onlar ermənilərlə qarışıqlar, ancaq onların Türkiyə ilə Şimal sərhəddi Ərzurumla paraleldir. Kürd xalqı cənubda Mesopotamiya düzənliyinin kənarlarına qədər enirlər. Qərbdə Dəclə (Daha doğrusu Qara-su) çayının sahilı sərhəd hesab olunur.

Ancaq kürd xalqı Kiçik Asiyanın içərilərinə də girirlər və təkəcə Sivasdan cənub şərqə olan rayonda deyil, ayrı-ayrı qruplar şəklində Aralıq dənizinə qədər Koniyanın və Kilikiyanın yaxınlığında belə yaşayırlar.

Ümumiyyətlə, demək olar ki, kürd xalqı və dağlar ayrılmazdır. O yerdəki düzənliklər başlanır, kürdlər o yerləri ərəblərə, türklərə, Van gölünün ətrafını isə ermənilərə birgə yaşayırlar.

1) Vavilon «Diqlat» əslində «yüksək sahil deməkdir, ancaq yunanlar elə bilirdilər ki, bu fars sözüdür (tiqra-yeni farsca tir), ox deməkdir.

2) Böyük Zab Dəclənin yuxarılarına aid deyil, ona artıq onun orta axınında tökülür.

3) Böyük Ararat 17.000 futa yaxındı

4) Bağdaddan Şərqə

Mövcud inzibati bölgüyə görə Kürd xalqı Rusiyada Ararata bitişik olan İrəvan quberniyasının hissələrində Qars vilayətinin Ardahan və Kağızman mahallarının bəzi yerlərində və bundan başqa Yelizavetpol (Gəncə) quberniyasının, Zəngəzur və Cavanşir qəzalarında yaşayırlar. Bu ərazilərdə yaşayan kürd xalqı hansı səbəbə görə axırkı siyahıyaalınmada xüsusi qrup kimi siyahıya alınmamışlar. İrəvan və Qars qəzalarında yaşayan kürdləri isə 1910-cu ildə aparılan siyahıyaalınmada 125 min nəfər hesablanmışdır ki, onun da 25 mini yezidi kürdləri idi.

Kürd xalqı İranın tamam böyük Kirmanşah general qubernatorluğunu və Kürdüstanı (başqa sözlə Sinnə), Gorus dairəsi və Azərbaycanın bir hissəsini 1) Urmiya gölündən cənuba tamam Soyuq-bulaq dairəsi Tatavu çayından qərbdən, 2) Urmiya, Salmas, Xoy və Makunun 2 qərbindən bütöv zolaq şəklində, 20-40 verst Türkiyə sərhəddi boyunca yaşayırlar. Cənubda ən qədim sakinlər hesab olunan İran kürdləri bəlkə də qədim Midiyalıların ölkələrinin qərb sərhədlərini tutmaqla onların birbaşa varislərindən biri hesab olunurlar. Həm dilinə və qismən də dininə (şiiələr, əliallahilər) görə bu cənub Şərq kürdləri öz qəbilələrinin əsas hissəsindən ayrılısalar da özlərini onlarla bir xalq hesab edirlər. İranın şimalına gəlincə, məsələn, bizim əsrin əvvəlində Salmas 3 ermənilərin Kortçeyə (yəni Kürdüstan) dediyi müstəqil sərhəd vilayətinə daxil idi.

1) Qismən ərəş və Cəbrayıl dairələrində

2) Avacıq xanlığı - yeganə yerdir ki, türklər (ayrımlı qəbiləsi), o cümlədən

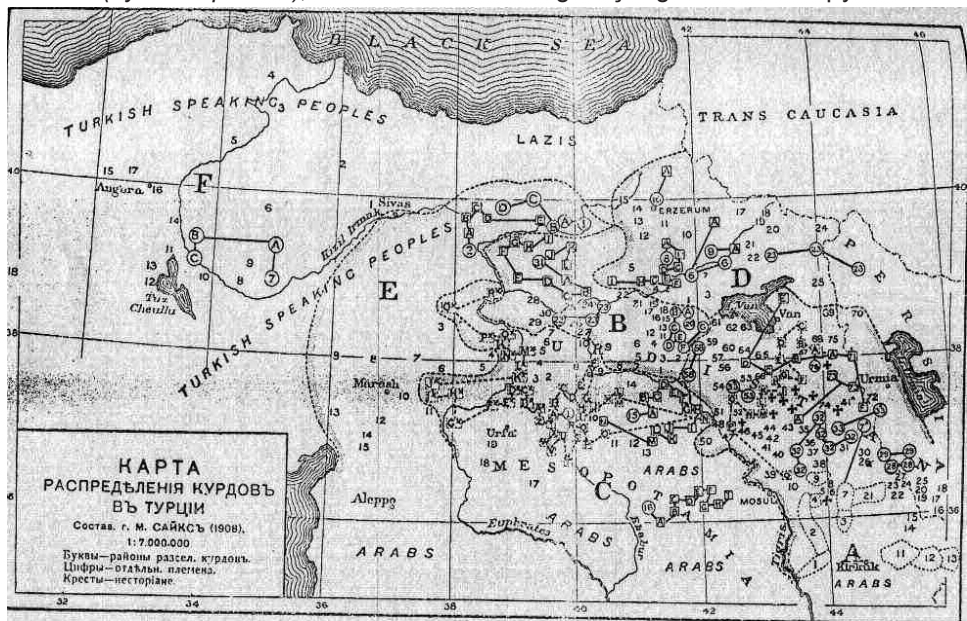
Qəzvindən şimala (amberlyu), Şiraz yaxınlığında (Kəlun-Abdu) kimi yerlərə kürdləri Nadir şah (1736-1747) köçürmüşdür.

Türkiyədə kürd xalqının əsas torpaqları Mosul vilayətində kompakt halında yaşadıkları dağlıq hissədir. Ermənilər Van və Bitlis vilayətlərində 8 min kv verstə yaxın ərazidə 1 ancaq Van gölü sahəsində 60-70% təşkil edirlər. Lakin fars sərhədinə söykənən Həkarı sancağı kimi hər iki vilayətin dağlıq dairəsinin böyük hissəsində ən çox kürdlər yerləşdirilmişdir. Ancaq həkarinin cənubunda (Colamerq) 90 faiz təşkil etdiyi üçün hakim mövqe tutan, kiçik, ancaq sıx və vahə ilə nestorian əsirətləri yaşayırlar.

1. Su sahəsinin çıxmaqla.

Diyarbəkr və Xarput vilayətlərində kürd xalqı başqa xalqlara nisbətən üstünlük təşkil edirlər. Diyarbəkr vilayətində Botan 1 əyalətində Dəclə çayı üzərində ən məşhur, kürd hərəkatlarının yarandığı, kürd millətinin beşiyi sayılan Cəzirə şəhərciyi yerləşir. Qeyd etmək lazımdır ki, Xarput vilayətində Fərat çayının hər iki mənbəsinin yaratdığı çayarası Dersim dairəsinin sıx olan əhalisi arasında kürd xalqı say etibarilə qalan əhalini iki dəfə üstələyir, (Linç) Ancaq bu kürdlər zaza 2 dialektində danışirlar. Onları o biri kürdlərdən ayırmaq ənənəsi xüsusi dinə etiqad etmələri ilə izah olunur. Şəxsən mən düşünürəm ki, bu, tamamilə yanlışdır. Onlar hamısı ümumkürd dilində danışirlar, məişətdə kürdlərlə qarışıqlar, dinləri isə başqa qəbilələrin də mənsub olduğu əliallahılıqdır.

Aleppo vilayətində kürdlər, yeri ərəblərə güzəştə gedirlər. Ancaq yeni məlu-

sonradan köçürülmüş sərhəddə kürdlərin bütöv zolağını kəsir.

3) Adons, Armeniya V epoxu Yustiniyana, səh. 418

Əksinə, kürd xalqı belə uzağa, Urmiya gölündən cənuba nisbətən gec hərəkət edəblər. Soyuq-bulaq yaxınlığında indiyə qədər türk yer 1 adları qalmaqdadır. Bundan əlavə Mukri qəbiləsinin (Süleymani qəbiləsi Babana qohum olan) burada ancaq Ağ və Qara qoyunlular sülaləsi dövründə, yəni XV əsrdə göründüyü kürd salnaməsində açıqdan açığa yad olunur. Qərbdən Şərqə belə gecikmiş köçürmələr dəfələrlə baş verdiyi üçün kürdlərin bir qatının digərini örməsi aydın görünməkdədir.

Sayılan bütöv rayonlardan əlavə İranda məsələn, Xorasanda (Şadılı),

mata görə, (konsul Simmerman) 15 min nəfər 1 minə yaxın kəndi tutub. Sivas vilayətində kürdlər azlıq təşkil edirlər. (konsul Savinov). Onlar cəmi 30 mindirlər. (qazı: Qanqal, Qoçışyar, Zara, Divriq).

1) Bohtan çayının hövzəsindən daha geniş sahəni əhatə edən bu vilayət M. Hartmanın izah etdiyi kimi inzibati bölgü deyil, üç vilayət arasında bölünüb.

2) Zaza, görünür ətrafdakı insanların başa düşmədikləri dilə verdikləri ayama mənasındadır. Bu ləhcə yəni tədqiqatçılara görə (O, Mann) xalis iran mənşəlidir və qorani dialektinin aid olduğu dialektlər qrupuna aiddir. Onda çoxlu xüsusiyyətlər və arxaizmlər var. Əlavə etmək lazım deyil ki.

(Ardı var)
(Ardı gələn sayımızda)

Demirtaş bir kez daha genç seçmenlere seslendi: Değiştir kaderini

Selahattin Demirtaş, genç seçmenlere seslendiği son paylaşımında, "Bu seçimin sonucunu belirlemek senin elinde çünkü anahtar sende. 'Bu hayat böyle çekilmez' di-

orsan sandığa git, gitmeyi ikna et ve değiştir kaderini" dedi.

Edirne Cezaevi'nde tutuklu bulunan HDP eski Eş Genel Başkanı Selahattin Demirtaş, 14 Mayıs seçimleri öncesinde genç seçmenlere bir mesaj daha verdi. Demirtaş, "Sandığa git, gitmeyi ikna et ve değiştir kaderini. Birlikte başaralım" dedi.

Sosyal medya hesabından açıklama yapan Demirtaş şu ifadeleri kullandı:

"Sana güveniyorum, genç arkadaşım. Bu seçimin sonucunu belirlemek senin elinde çünkü anahtar sende. "Bu hayat böyle çekilmez" diyorsan sandığa git, gitmeyi ikna et ve değiştir kaderini. Birlikte başaralım." **jiyanhaber.com**

Germiyan: Enfal kurbanlarını anma merasimleri için kapsamlı organizasyon hazırlığı

Bu yıl Germiyan Özerk İdaresi binasında yapılacak anma merasimlerini Germiyan Özerk İdaresi Koordinatörlüğü organize edecek ve merasime Kellar Kaymakamlığı'nın yanı sıra, hükümetten bazı temsilciler de katılacağı bildirildi. Germiyan Enfal Katliamı'nın 35'inci anma merasimleri

14.04.2023 tarihinde yapılacak.

Kellar Kaymakamlığı, Enformasyon Müdürü Herdi Serkewt merasime ilişkin yaptığı açıklamada; "Germiyan Enfal kurbanları için yapılacak anma merasimleri bu yıl çok kapsamlı bir şekilde organize edilecek. Bunun için gerekli hazırlıklar yapıldı ve Germiyan Özerk İdaresi'nde buna ilişkin toplantı düzenlendi." ifadelerini kullandı.

Bu yıl Germiyan Özerk İdaresi binasında yapılacak anma merasimlerini Germiyan Özerk İdaresi Koordinatörlüğü organize edecek ve merasime Kellar Kaymakamlığı'nın yanı sıra, hükümetten bazı temsilciler de katılacak.

Irak'ın eski diktatör Baas yönetiminin tarihte gerçekleştirdiği ve 182 bin Kürt insanının katledildiği Enfal Katliamı her yıl 14.04 tarihinde düzenlenen merasimlerle anılıyor. **Nerina Azad**

ABD'den Erbil-Bağdat anlaşmasına ilişkin açıklama

ABD Dışişleri Bakanlığı Sözcü Yardımcısı Vedant Patel, Erbil ile Bağdat hükümetleri arasında imzalanan anlaşmayı memnuniyetle karşıladıklarını belirtti.

Basın toplantısında gazetecilerin sorularını yanıtlayan Vedant Patel, "Irak Hükümeti ile Kürdistan Bölgesi Hükümeti arasında Irak-Türkiye boru hattı üzerinden petrol ihracatına ilişkin anlaşmayı memnuniyetle karşılıyoruz" dedi. Patel, imzalanan anlaşmayı, "Irak vatandaşlarının çıkarlarını her şeyin üzerinde tutan Iraklı liderlerin ciddi çalışmalarının sonucudur" şeklinde değerlendirdi. **Nerina Azad**

Neçirvan Barzani'den siyasi taraflara seçim takvimine uyma çağrısı

Kürdistan Bölgesi Başkanı Neçirvan Barzani, siyasi taraflara seçim takvimine uyma çağrısında bulundu.

Kürdistan Bölgesi Başkanı Neçirvan Barzani, siyasi taraflara seçim takvimine uyma çağrısında bulundu.

İki devrimin Peşmergesi Şêxella İbrahim'in taziyesine katılan Kürdistan Bölgesi Başkanı Neçirvan Barzani, gündeme ilişkin değerlendirmelerde bulundu.

Neçirvan Barzani, Başbakan Mesrur Barzani ile birlikte Kürdistan Yurtseverler Birliği (YNK) bakanlarına Bakanlar Kurulu'na dönme çağrısında bulunduklarını söyledi.

Sorunları olduğunu belirten Neçirvan Barzani, ancak sorunların hükümet içerisinde çözülebileceğini vurguladı.

Kürdistan Demokrat Partisi (KDP ve diğer siyasi taraflara seçim takvimine uymaları

çağrısında bulunan Neçirvan Barzani, seçimlerin belirlenen imzalanan petrol ihracatı anlaşmasına da değinen Neçirvan

tarihte yapılması gerektiğini belirtti.

"Umarım tüm taraflar seçimler için belirlenen tarihe uyar" diyen Neçirvan Barzani, "Başkanlık olarak parlamento seçimleri için bir tarih belirledik. Tüm tarafları ziyaret ettik ve bir uzlaşmaya varıldı" ifadelerini kullandı.

Erbil ile Bağdat arasında

Barzani, anlaşmanın oldukça önemli olduğunu dile getirdi.

Anlaşmanın tüm Irak'ın yararına olduğunu dile getiren Neçirvan Barzani, "Düşüncelerimizi dile getirdik. Iraklıların bir çözümünün olması gerekir" diyerek, anlaşmanın en kısa zamanda uygulanması temennisinde bulundu. **Nerina Azad**

Kerkük petrolü: Üretim çok, ihracat yok!

Bakur Oil Şirketi'nden bir kaynak, Rûdaw'a verdiği demeçte,

İsminin açıklanmasını istemeyen kaynak, geriye kalan 3

Kerkük petrol sahalarında günde 365 bin varilden fazla petrolün çıkarıldığı kaydedilirken bunun yaklaşık dörtte birinin ihraç edildiği, geri kalanının ise ya depolandığı ya da rafinerilere gönderildiği belirtildi.

Türkiye'nin Ceyhan Limanı üzerinden günlük olarak 75-85 bin varil Kerkük petrolü ihraç ediliyor.

Ceyhan Limanı'ndan yapılan ihracata ek olarak Ürdün'e kara yoluyla günlük 10 bin varil petrol ihraç ediliyor.

Paris merkezli Uluslararası Ticaret Odası Tahkim Merkezi'nin (ICC) Kürdistan petrolü ihracatını durduran kararına paralel olarak Kerkük petrolünün ihracatı da 25 Mart'ta durduruldu.

Rûdaw'ın ulaştığı bilgilere göre, Kerkük'teki rafinerilerden günlük 365 bin varil petrol üretiliyor, bu da aylık 10 milyon 950 varil petrol üretildiği anlamına geliyor.

Kerkük sahalarından günde yaklaşık 110 bin varil petrolün Kürdistan Bölgesi rafinerilerine gönderildiğini, ayrıca rafine edilmek üzere Kerkük'ün güneyindeki Bêcî rafinerisine de 120 bin ila 140 bin varil gönderildiğini ifade etti.

milyon varili aşkın petrolün ise gerekli durumlarda ihraç edilmek veya rafine edilmek üzere depolara aktarıldığını kaydetti. Kerkük'te Havana, Bay Hasan, Cembûr, Xebaze ve Baba Gurgur olmak üzere başlıca 5 petrol sahası mevcut. **Nerina Azad**

ENKS, silahlı grupların Afrin'den çıkarılmasını talep etti

Suriye Kürt Ulusal Konseyi (ENKS), Rojava'nın Dirbesiye

supları, Newroz ateşi yakmak isteyenlerin üzerine ateş açmış,

kentinde, düzenlediği etkinlikle Cindires katliamını kınadı ve silahlı grupların Afrin'den çıkarılmasını talep etti.

Afrin'in Cindires ilçesinde 20 Mart'ta Türkiye destekli El Şarkıye adlı silahlı örgütün men-

olayda aynı aileden 4 kişi hayatını kaybetmişti.

ENKS öncülüğünde Dirbesiye kentinde dün düzenlenen gösteriyle katliam kınandı.

Rudaw'ın aktardığı haberinde gösteriye katılanlar Cindires

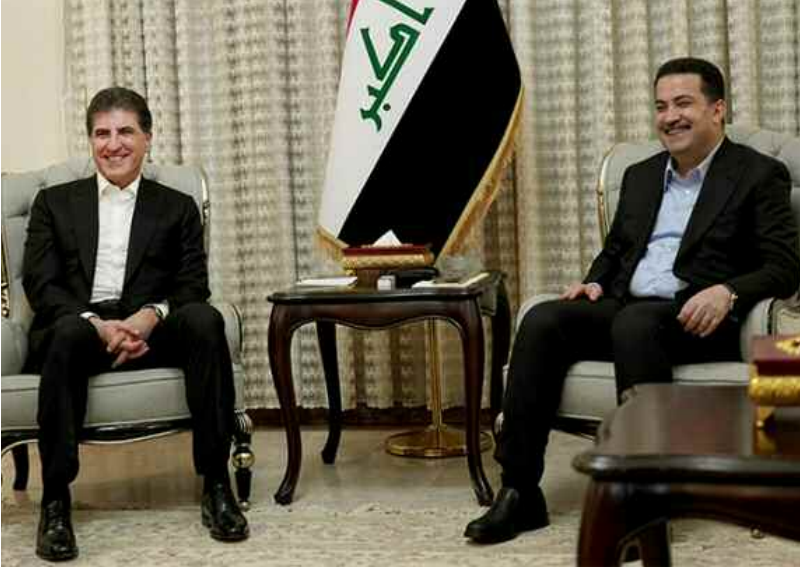
katliamı faillerinin cezalandırılmasını ve silahlı örgütlerin Afrin'den çıkarılmasını talep etti.

Gösteride konuşan ENKS Dirbesiye Yerel Meclis Üyesi Nizamedin Eliko, "Bugün Dirbesiye Yerel Meclisi olarak, Cindires şehitlerini anmak için bir araya geldik. Bildiğimiz gibi 20 Mart'ta halkımız Newroz ateşini yakarken ne yazık ki terörist ve radikal güçler sivillere ateş açmış, bunun sonucunda 4 canımız şehit olmuştur" dedi.

ENKS Dirbesiye Yerel Meclis Başkanı İdris Şeyh Halef de, Cindires'te sivil Kürt halkının, özgürlük ve barışın simgesi olan Newroz ateşini evlerinin önünde yakarken uzelerine ateş açılarak katledildiğini belirtti.

İdris Şeyh Halef, "Bu örgüt mensuplarına bir sınır konulmalı, Kürt şehirlerinden çıkarılmalı" diye ekledi. **Nerina Azad**

Neçirvan Barzani ile Sudani bir araya geldi

Kürdistan Bölgesi Başkanı Neçirvan Barzani, Bağdat'ta Irak Başbakanı Muhammed Şiya es-Sudani ile bir araya geldi.

Kürdistan Bölgesi Başkanı Neçirvan Barzani, Bağdat'ta Irak Başbakanı Muhammed Şiya es-Sudani ile bir araya geldi.

Görüşmede, Erbil ile Bağdat hükümetleri arasında imzalanan Kürdistan Bölgesi'nin petrolünün ihracatına ilişkin anlaşmanın uygulanması gerektiğine vurgu yapıldı.

Kürdistan Bölgesi Başkanlığı'ndan yapılan açıklamada,

Neçirvan Barzani'nin, Kürdistan Bölgesi'nin Irak Başbakanı'na ve Irak hükümetinin programının uygulanmasına verdiği desteği yinelediği bildirildi.

Sudani ise, sorunları çözmek için Kürdistan Bölgesi Hükümeti ile Irak Federal Hükümeti arasındaki diyalogu sürdürmenin önemini de vurguladı.

Görüşmede, 2023 yılı bütçesinin Irak Parlamentosu'ndan geçmesi için siyasi partilerin desteğinin önemini altı çizildi.

Görüşmede Erbil ile Bağdat arasında her alanda işbirliğinin sürdürülmesi gerektiği yineleni.

Kürdistan Bölgesi Başkanı, Bağdat temasları çerçevesinde Irak Cumhurbaşkanı Latif Reşid ile de bir araya geldi.

Görüşmede Bağdat ile Erbil arasında petrol ihracatının başlatılmasına ilişkin anlaşma "olumlu bir adım" olarak değerlendirildi.

BasNews

Kürtleri Baas rejimine karşı koruyan BMGK kararının üzerinden 32 yıl geçti

Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin (BMGK), 5 Nisan 1991'de Kürdistan Bölgesi'nde uçuşa yasak bölge ilan ederek Saddam rejiminin saldırılarına son verdiği 688 sayılı kararının üzerinden 32 yıl geçti.

Birleşmiş Milletler Güvenlik Kurulu'nun (BMGK) 5 Nisan 1991 yılında 688 sayılı kararla Kürdistan Bölgesi'ne yönelik aldığı uçuş yasağı üzerinden 32 yıl geçti.

BMGK'nin 688 sayılı kararının araladığı kapı sayesinde Kürdistan Bölgesi Irak'ta bir statü kazanmış ve katliamların önüne geçilmişti.

Mart 1991'de Güney Kürdistan'da başlayan Büyük Ayaklanmanın (Raperin) ardından Irak'ta Baas rejimi tüm gücü ile Kürt halkına karşı kapsamlı bir saldırı başlattı. Saldırılarından kaçan yüzbinlerce Kürt Türkiye ve İran sınırına dayandı. Kürtler bunu "Milyonların Göçü" olarak isimlendirdi.

Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi, Fransa ve Belçika'nın talebi üzerine 5 Nisan 1991 tarihinde Güney Kürdistan'da oluşturulacak güvenli bölge ile Kürtlerin Irak ordusunun saldırılarından korunması, insani yardımların ulaştırılması ve göç edenlerin eski yerlerine dönmelerinin sağlanmasına karar verdi.

688 sayılı BMGK kararı ile Baas rejimi güçlerinin 36'ncı paralelin kuzeyine geçişleri yasaklanarak, bu bölgede uçuşa yasak bir alan oluşturuldu. Böylece bugünkü Kürdistan Bölgesi Yönetimi'nin oluşmasında uluslararası alanda ilk adım atılmış oldu.

Ne olmuştu?

Kürdistan Bölgesi'nin kaderini derinden etkileyen BMGK toplantısı, Türkiye ve Fransa'nın talebiyle yapıldı. Toplantıya, kendi istekleri üzer-

Kürdistan Demokrat Partisi (KDP) ve Kürdistan Yurtseverler Birliği (KYB) öncülüğündeki Kürdistan Cephesi, Kürdistan Bölgesi'nde bir parlamento

ine Kanada, Danimarka, Almanya, Yunanistan, İran, Irak, İtalya, İrlanda, Lüksembourg, Hollanda, Pakistan, Portekiz, İspanya, İsveç ve Türkiye de oy hakkı olmadan katıldı.

Söz konusu taslak karar 10 olumlu, 3 ret ve iki çekimser oyla kabul edilmişti.

Böylece oluşturulan güvenli bölge ile Kürtlerin Irak ordusunun saldırılarından korunması, insani yardımların ulaştırılması ve göç edenlerin eski yerlerine dönmelerinin sağlanmasına karar verilmişti.

Bu karar ile BM, 1925 yılında Milletler Cemiyeti'nin Musul meselesi ile aldığı karardan sonra ilk kez Kürtleri tanıma ve korumaya dönük bir karar almış oldu.

Oluşturulan uçuşa yasak bölge ile bir nevi Kürdistan Bölgesi de facto olarak özerk bir bölge oldu.

Raperin Kürdistan'daki siyasi cephede de birliğe yol açtı. 1991 yılının Aralık ayında

seçimi yapılmasına karar verdi.

7 Temmuz 1992'de bakanlar kurulunun oluşturulmasının ardından Kürdistan Parlamentosu 4 Ekim 1992'de Kürdistan'ı Irak'ın içinde federal bir yönetim olarak ilan etti.

Bu federal yönetim 2003 yılında ABD'nin Irak'ta Saddam rejimini devirmesine kadar uzanan yaklaşık 10 yıl boyunca Saddam'ın ekonomik ve siyasi baskılarına direnerek işleyişini devam ettirdi.

Birleşmiş Milletler (BM) Güvenlik Konseyi'nin 5 Nisan 1991 tarih ve 688 no'lu kararında ilk defa Kürt ulusunun ismi, baskı ve zulme uğrayan bir ulus olarak BM belgelerinde yer edinecekti.

1991 göçünden sonraki süreçte Kürt ulusunun dünya nezdinde tanınırlığı arttı. Bu tanınırlık, sonraki 12 yıl boyunca uçuşa yasak bölge ilanı ile Kürtlerin özerk bir şekilde kendi kendilerini yönetmelerini getirdi. **Nerina Azad**

Kanadalı heyet Rojava'yı ziyaret etti

Rojava Özerk Yönetimi Dış İlişkiler Dairesi resmi sitesinde yaptığı açıklamada, Kanada'dan bir heyetin dün (5 Nisan) Özerk Yönetim yetkilileriyle görüşüğünü duyurdu.

Kanada Dışişleri Bakanlığı üst düzey sorumlusu Sebastien Beaulieu, Kanada Lübnan Büyükelçiliği Suriye birimi müdürü Rasta Dai ve Dışişleri Bakanlığı acil müdahale birimi müdürü Yannick Lamond heyette yer aldı.

Görüşmede Rojava ile Suriye'deki ekonomik, insani ve güvenlik konularının yanı sıra Şam-Ankara yakınlaşmasının da ele alındığı belirtildi.

Cindires'de Newroz'u kutlamak isteyen 4 Kürt yurttaşın katledilmesine de değinen görüşmede Özerk Yönetim yetkilisi, uluslararası topluma silahlı grupların işgal ettiği bölgelerdeki hak ihlallerini durdurması çağrısı yaptı.

Ardından söz alan Kanada Dışişleri Bakanlığı yetkilisi Sébastien Beaulieu ise, Kanada'nın Özerk Yönetim ile işbirliği sürdürdüğü için mutlu olduğunu kaydetti. Toplantının sonunda IŞİD'li 10 kadın ve ailesi IŞİD'li olan 10 çocuğun Kanada heyetine teslim edildiği belirtildi. **Nerina Azad**

Süleymaniye Valisi'nden askıya alınan uçuşlara ilişkin açıklama

Süleymaniye Valisi Haval Ebubekir, "Kürdistan Bölgesi'ndeki Türkiye Başkonsolosuna uçuşlarımızın yeniden başlamasını talep ettik." dedi.

Süleymaniye Valisi Haval Ebubekir, "Kürdistan Bölgesi'ndeki Türkiye Başkonsolosuna uçuşlarımızın yeniden başlamasını talep ettik." dedi. Ebubekir yerel basına yaptığı açıklamada, Türkiye'nin Süleymaniye uçuşlarının askıya alınmasıyla ilgili endişelerini Türkiye'nin Erbil Başkonsolosu Mevlüt Yakut'a resmen ilettiklerini kaydetti.

Vali Haval Ebubekir, Süleymaniye Uluslararası Havalimanı'ndaki güvenlik durumunun istikrarlı olduğunu belirtti.

Türkiye Dışişleri Bakanlığı, Süleymaniye Uluslararası Havalimanına yapılan uçuşların PKK'nın faaliyetlerinin yoğunlaşması ve havalimanına nüfuz etmesi nedeniyle alındığını bildirdi. **Nerina Azad**

Estonya'dan bir askeri birlik başkent Erbil'de konuşlanacak

Estonya

Savunma Bakan-

lığı, bu ay, askeri

birliğin IŞİD'e

Karşı Ulus-

lararası Koalisi-

onun bir parçası

olarak Kürdistan

Bölgesi'nin

Başkenti Erbil'de

konuşlandırılacağını bildirdi.

Estonya Savunma Bakanlığı'ndan yapılan açıklamada, birliğin 110 askerden oluştuğu ve ülkenin piyade özel hareket kuvvetlerinden oluşan taburun parçası bir olduğu duyuruldu. Açıklamaya göre, söz konusu birlik Hollanda gücünün yerine konuşlanacak ve altı ay Erbil'de kalacak.

Birliğin "askeri üsleri korumak, hızlı cevap ve müdahale ile yüksek rütbeli şahsiyetleri koruma" görevlerini üstleneceği bildirildi. Estonya Genelkurmay Başkanı Martin Herem, birliklerinin dış operasyonlara katılmasının Estonya'nın müttefikleriyle çalışma yeteneğini geliştirmede güçlü bir rolü olacağını söyledi. Estonya birliğinin Erbil Uluslararası Havalimanı'nda müttefiklerin üssüne yerleştirilmesine karar verildi. **Nerina Azad**

DİMDİM

Ezim ez Xanê zer im
Mal û milk û Bêder im
Ji bo Kurda Rêberim
Çêdikim Kelh-a Dimdim
Rapêçin zend û bendan
Kûr bikolin xendegan
Axê bênin ji kendan
Qewîkin Xana Dimdim
Himhim tê ji xweşMêran
Dest dane tevr û bêran
Kevr û ax li hev hêran
Kûr kola-n xîmê Dimdim
Anîn sed Hoste necar
Xan bi xwe wek endezyar
Risas heland nav dîwar
Polaye benda Dimdim

Şah û Wezîr civiyan
Nekarîn bi liviyan
Danîn pendên ruviyan
Li himber Kurdên Dimdim

Mehmûd'ko ji bo dirav
Dijmin bir li ser derav
Xwînkirin serkanî av
Jîn nehîştin li Dimdim

Bîst û heft Jin heftê Mêr
Daketin qadan wek Şêr
Keç û bûkên bisk reng zêr
Jehr vexwarin li Dimdim

Guhar Xan barûd rijand
Kelh ser dijmin hilweşand
Kolefî ne pejirand
Bû dîrok Kelh-a Dimdim

Ahmet Avcı Goyî /21/11/19

BAV Û BAPÎR

Min hebû bav û bapîr
Neviyên Kardoxên jîr
Piştî xwe dabûn çîyan
Serbixwebûn wek pismîr

Li dîroka gerdûnê
Ji bo kes kêr nekirin
Gelek dagirker hatin
Nekarîn wan vegirin

Ceban heta Silhedîn
Ji bo ol xizmet kirin
Lê ew oldarên gemar
Namûs j destê me birin

Şêx Mehmûd dest berneda
Ji umeta gemaran
Li hemberê Înglîzan
Serhilda li nav Soran
Bajarê Silêmanîyê
Serhilda bi çar tifeng
Înglîz hat bi firokan
Ereb j bo wan bûn pêşeng

Bajar tev hilweşandin
Şêx birîndar dîl ket dest
Birin welatê hindan
Li zindanê ma bindest

J hêla Goyan dû xweşmêr
Çek hildan jgundê Kiror
Çûn deryê dawetîya
Sîng l Înglîzan kirin sor

Misto û Hesamê dîn
Sergovend girtin li jor
Berîteyên dawetê
Hevre gotin dorbidor

Hêj vêga ew bêrite
Dawetan de tîn gotin
Lewma referandomê
Înglîz ceger l me sotin

Kimeyreyê Înglîzan
Qur'an rakir ji holê
Selimê mistê rabû
Kimeyran kuşt j bo olê

Înglîz got serê Selîm
Kî ji me re bînîtin
Dewleta me dê j bo wî
Yê çar lib zêr biditin

Her çar hêla rabûn tev
Ji bo kuştina Selîm
Başûr lê kiribûn teng
J bo wî mirovê helîm

Axayan kemin danîn
J bo girtina wî xweşmêr
Da bibin radest bikin
Ji bo wan çar libên zêr

Ehmed Goyî /29/12/18

Tawana Kurdên Feylî bi tenê Kurdbûna wan bû

Serok Barzanî bi minasebata 43emîn salvegera jenosîdkirina Kurdên Feylî, peyamek ji bo Raya Giştî ragihand.

Peyama Serok Mesûd Barzanî:

Bi navê xwedayê mezin û diloan

Bêseruşûnkirina hezaran ciwanên Feylî û derxistin û jê standina nasname ji sedan hezar kesên li xûşk û birayên Kurdên Feylî ji aliyê rejîma berê yê Iraqê ve, beşek bû ji wê zincîre tawanên rêkxistiyên ku hikûmetên yek li piştî yekên Iraqî ji bo bişaftin û jinavbirina gelê Kurdistanê li sedsala bîstem de encam da.

Xûşk û birayên Kurdên Feylî

di nav dewleta Iraqê de eş û azar û derbederiyeke zêde dîtine û tenê tawana wan Kurdbûna wan bû. Pêwîst e Hikûmeta Iraqê erkê xwe ya li qerebûkirin û çareserkirina girtan û nehîştina asewarên jenosaydkirina Kurdên Feylî bi zûtirîn demê bi cîh bike.

Di salvegera çil û sêyem a jenosaydkirina Kurdên Feylî da hezaran silav ji bo giyanê pakê şehîdên Kurdên Feylî re dişînin. Rol û dilsoziya xûşk û birayên Feylî ya ji bo doza neteweye wan û tevgera rizgarîxwaziya Kurd herdem cihê şanazî û pêzanîne ye.

Mesûd Barzanî,
4ê Nîsana 2023

Enstîtuya Kurdî ya Parîsê 40 saliya xwe pîroz kir

Li Parîs a paytexta Fransayê 40 salî ya damezrandina Enstîtuya Kurdî ya Parîsê hat pîrozkirin û hejmarek

Serok berê yê Fransayê û kesayetên navdar ên Fransî û Kurd li vir behsa Kurdan dikin. Sekreterê Giştî yê Enstîtuya

kesayetiyên navdar ên Kurd wek Cegerxwîn, Yilmaz Guney, Kendal Nezan û çend kesayet û akademîsyenên Kurd kevirê bingehê yê vê enstîtuê danîn û di navbera Kurdan û cîhanê de peywendiyên siyasî û çandî dest pê kirin.

Senatorê Fransî Feraud Remi got, "Ez şaredarê daîreya dehemîn bûm, taxa kurdên li Parîsê û rast e dostaniya min ji bo Kurdan hema hema bi temamî bi saya Enstîtuya Kurdî bû û bi saya hevdîtina min li gel Kendal Nezan û xwesteka wî ya kar li gel bajarê Parîsê û hilbijartiyên Parîsê bû ku yek ji wan bûm da ku berdwamiyê bidim dostaniya xwe li gel Kurdan ji salên heştêyan ve û heta niha sedsala bîst û yekemîn. Îcar rast e, naskirin û dostaniya min ji Kurdan re bi saya Enstîtuya Kurdî û Kendal Nezan bûye."

12 endamên komîteya Enstîtuya Kurdî ya Parîsê hene ku 4 ji wan Frans in û endamên Wezareta Navxwe, Rewşenbîr û Senator in ku çend beşên wek ziman, çand, mafên mirovan û civakî li xwe digire.

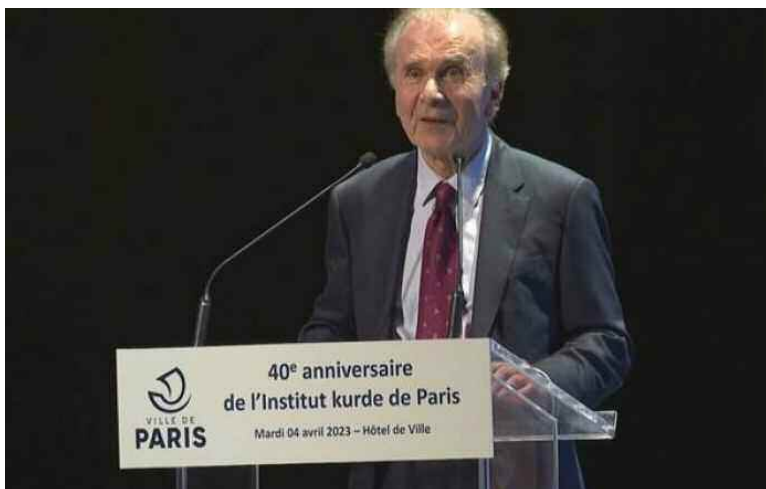
Piraniya mêvanên akademîsyenên Kurd bi rêya Enstîtuya Kurdî hatine Fransayê û li vir dixebitin. Amir mamosteyê zanîngehê yê û zaraveyên Soranî û Kurmançî yên Kurdî bi Fransî fêr dike.

Mamosteyê Zanîngehê Amir Tahir Ehmed got, "Ez ji bo xwendina xwe ya bilind ez minetdarê Enstîtuya Kurdî ya Parîsê me."

Selda berî 11 salan ji Bakurê Kurdistanê hatiye û wê niha di Edebiyat û Rêzimana Kurdî de master kiriye. Selda Aras li zanîngehê dixebite.

Selda Aras jî li ser Enstîtuya Kurdî ya Parîsê got, "Min bi Enstîtuya Kurdî ya Parîsê doktoraya xwe ya li ser ziman bi dawî kir. Piştî wê jî tîkiliya min a bi Enstîtuya Kurdî ya Parîsê re qet neqediya, min li wir wek karmend jî kar kir."

Enstîtuya Kurdî ya Parîsê bê cudahî bûye sîwana Kurdên her çar parçeyên Kurdistan, di van çil salên borî de ne tenê li Fransa, li cîhanê jî di danasîna nasnameya Kurdî ji cîhanê re roleke girîng lîstîye. **Rûdaw**

berpirs û kesayetiyên diyar ên Kurd û Frans tê de beşdar bûn.

Enstîtuya Kurdî ya Parîsê di Sibata 1983an de hatiye avakirin, saziyeke çandî ya serbixwe ye ku rewşenbîr û hunermendên Kurd di bin banê xwe de kom dike.

Kurd û Frans ji bo salvegera damezrandina Enstîtuya Kurdî ya Parîsê kom bûn, bi gotina Şaredara Parîsê, enstîtuê Kurd bi cîhanê dane nasandin.

Kurdî ya Parîsê Nazand Begê Xanî anî ziman, "Enstîtuya Kurdî ji bo wê yekê li wir bûye ku hişyariya giştî li ser asta navdewletî ava bike ji bo hevsoziya civaka navdewletî bikşîne ser Pîrsa Kurd û bê guman xala herî sereke jî ew e ku Enstîtuya Kurdî şîya bi rêya malbata Danielle Mitterand û Franso Mitterand alîkariya Herêma Kurdistanê bike."

Beriya 40 salan çend

Siyamend Haco: Dê bandora nêzîkbûna Tîrkiye û Sûriyê li ser Rojavayê Kurdistanê hebe

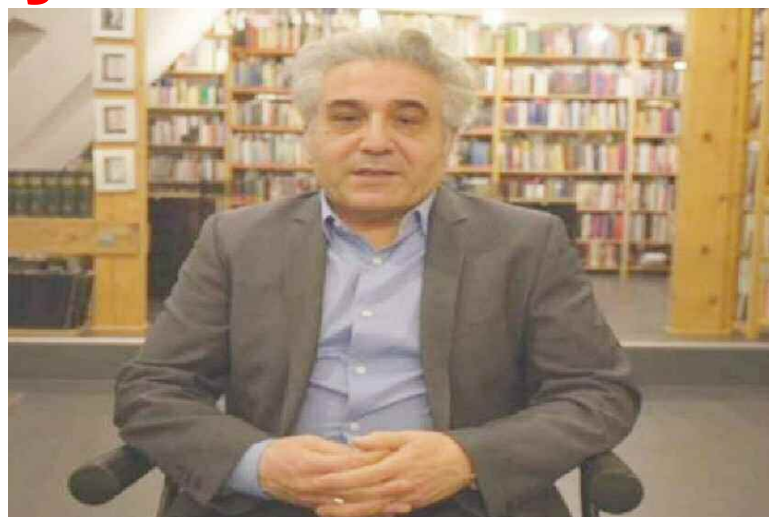
Civîna çaralî ya cigirên wezîrên derve yên Sûriye, Tîrkiye, Îran û Rûsyayê li Moskoyê ji bo gotûbêjîkirina pêwendiyên navbera Şam û Enqereyê de bûye cihê girîngpêdana hemû aliyên pêwendîdarî dosyeya Sûriyê.

Ji Misrê, Serokê Şepêla Surî ya Çaksaziye Şîkrî Şêxanî, ku beşek ji Encûmena Sûriyeya Demokratîk e ji Tora Medyayî ya Rûdawê re got dibe ku ev civîn rê li pêş civînekê di navbera Esed û Erdogan de xweş bike.

Serokê Şepêla Surî ya Çaksaziye Şîkrî Şêxan got "Der barê civîna îro, di navbera cigirên her çar wezîrên derve yên Rûsya, Sûriye, Tîrkiye û Îranê de, ew tenê ji bo anîna pêş ya hersu rejîmên Sûriyê û Tîrkiye ye. Herdu rejîm di

rewşeke wêran a aborî, siyasî û civakî de ne. Piştî hilbijartinan, rewş dê zelaltir bibe û dibe ku civîneke lûtkeyê di navbera Erdogan û Esed de bê kirin." Serokê Şepêla Azadî ya Kurdistanî, Siyamend Haco ji Tora Medyayî ya Rûdawê re behsa bandora jihevnezbûna Tîrkiye û Sûriyê li ser rewşa navçeyên Rojavayê Kurdistanê kir.

Serokê Şepêla Azadî ya Kurdistanî Siyamend Haco dibêje "Eger lihevhatinek di navbera hikûmeta Tîrkiye û rejîma Sûriyê de çêbibê dê bandoreke mezin li Kurdistanê Sûriyê de hebe, bandoreke mezin li ser wê herêma ku din bin kontrola Hêzên Sûriya Demokratîk û PYDê de hebe. Em dizanin ji aliyekî ve Efrîn û Serê Kaniyê ku lihevhatinek çêbû, wê nîzam vegere vê herêmê.

Ev şertekî nîzamiyê ye eger tîkîlî bi Sûriyê re bike yanî lihevhatinek çêbibe, şertê wan ew e ku hêzên Tîrkiye xwe vekişîne û hêzên Tîrkiye xwe vekişandin wê alîkariyên ji aliyên Tîrkiye ve werin sekinandin."

Çavkaniyên nêzîkî hikûmeta

Sûriyê aşkere dikin ku şanda Sûrî 3 xalên sereke pêşkêş kirine ku rêzgirtina Tîrkiye li serweriya Sûriyê, xişteyê demî jî bo vekîşandina ji nav xaka Sûriyê û rawestandina piştevaniya grûpên opozisyona Sûriyê ye. **Rûdaw**

Nêçîrvan Barzanî: Em daxwazê ji aliyên siyasî dikin, pabendî dema diyarkirî ya hîlbijartinan bin

Serokê Herêma Kurdistanê Nêçîrvan Barzanî ragihand, ligel Serokwezîrê Herêma Kurdistanê

tanê dikin, pabendî dema diyarkirî ya hîlbijartinan bin. Li ser vegera tîma YNKê bo

Mesrûr Barzanî ji tîma Yekîtiya Nîştîmanî ya Kurdistanê (YNK) daxwaz kirine ku vegerin nav hikûmetê.

Nêçîrvan Barzanî beşdarî şîna Pêşmergeyê herdu şoreşên Îlon û Gulanê Şêxella Îbrahîm bû û diyar kir, ew daxwazê ji partî û aliyên siyasî yên Herêma Kurdis-

tanê hikûmetê, Serokê Herêma Kurdistanê ragihand: "Ez û Kak Mesrûr Barzanî Serokê Hikûmeta Herêma Kurdistanê, me daxwaz kiriye ku tîma YNKê vegere nav hikûmetê, vegera wan gelek pêwîst e."

Nêçîrvan Barzanî destnîşan kir: "Kêşe heye, lê belê dikarin

kêşe bi gotûbêjan di nav hikûmetê de çareser bikin, bêguman çareserî jî dê were dîtin."

Herwiha Serokê Herêma Kurdistanê derbarê dema birêveçûna hîlbijartinên Parlamentoya Kurdistanê de got: "Beriya derkirina mersûma Herêmî li Serokatîya Herêmê, em ê serdana hemû aliyên bikin, ez hêvîdar im ew roja şêwirê ligel aliyên siyasî ji bo hîlbijartinan danîne, hemû aliyên siyasî hevkar bin û pabend bin."

Li ser rêkeftina navbera Hewlêr û Bexdayê, Nêçîrvan Barzanî diyar kir, rêkeftina navbera Hewlêr û Bexdayê rêkeftineke gelek girîng e, di berjewendiya hemû Iraqê de ye, me tekezî li ser wê yekê kiriye ku çareseriyêke Iraqî hebe.

Serokê Herêma Kurdistanê hêviya xwe anî ziman ku ev rêkeftin demildest were cîbicîkirin, ku di berjewendiya Herêma Kurdistanê û Iraqê de ye. **rojevakurd.com**

Îdrîs Baluken ji girtîgehê derket

Parlamentêrê berê yê HDPê yê Diyarbekirê Îdrîs Baluken piştî

kirin. Balûken di çarçoveya

ku cezayê xwe temam kir ji girtîgehê derket.

Balûken piştî ku înfaza xwe temam kir ji Girtîgeha Sîncanê hat berdan. Berê bîrbara berdanê dabû Balûken û piştê jî îtiraz hat

operasyona li dijî HDPê ya sala 2016an de hatibû desteserkirin.

Alîkarê Serokê Koma HDPê Îdrîs Baluken ku di 3yê Mijdarê de li avahiya HDPê ya Enqereyê hat desteserkirin, di 4ê Mijdarê

de ji aliyê dadgehê ve sewqî Çewlikê hat kirin.

Îdrîs Baluken bi îdiaya "pesnê sûc û sûcdar, propagandaya rêxistina terorê, bêtî ku endamê rêxistinê be li ser navê rêxistinê sûc kiriye û bi êşkeryê heqaret li miletê Tirk, sazî û dezgehên dewletê û li dewleta Komara Tirkîyeyê kiriye" hat sûcdarkirin."

Îdrîs Baluken weke endamê Heyeta Îmraliyê, di pêvajoya çareseriyê de gelek caran bi Îmralî û Qendîlê re hevdiştin pêk anî û beşdarî danûstandinan bû.

Balûken ku di 4ê Mijdarê 2016an de tevî Hevserokên Giştî yên HDPê hatibû girtin, di 30yê Çileyê 2017an de di danişîna ewil de hat berdan û 2 roj şûnde li ser îtiraza dozgeriyê dîsa hat girtin. **rupelanu.com**

PAK-Swêd beşdarî panela Komeleya Kurd a Uppsalayê bû

Komeleya Kurdên li Uppsalayê panelê li ser bûyerên dawîn yê Kurdistanê amade kir. Panel bi sernivîsa "Bi perspektîfa Kurda rûdanên siyasî yê li Kurdistanê û Tirkîyê", bûyerên di rojê Bakurê Kurdistanê de bû.

Mêvanên panelê ji Partiya Azadîya Kurdistanê Seval Mert, Nîhat Akar û Nîmet Mumtaz Aydın bû. Panel ji aliyê serokê Komeleya Kurdên Uppsala Lezgîn ve hate rêvebirin. Her sê mêvanên panelê li ser hîlbijartinên Tirkîyê, erdhejê, destê alîkarîyê û rewşa nuha ya maxdûrên erdhejê û herweha hêvî û daxwazên Kurda ji siyaseta Kurdistanê sekinîn.

Axaftina destpêkê Seroka Piştgirên Partiya Azadîya Kurdistanê ya Ewropa Seval Mert kir. Seval Mert li ser encamê erdhejê, destê alîkarîyê û rewşa heyî, sekinî. Nîhat Akar jî ji bo bûyerên bi vî rengî beriya dubare bibin, kar û barên ku em ji îro ve karin bikin

rawestîya û di vî warî de hin pêşniyaran kir. Nîmet Mumtaz

Aydın jî li ser Kurdên Ewropa çî kirin û dikaribûn hîn bêtir çî bikin peyivî û balê kişand li ser tunebûna dezgehên netewî yê mayînde.

Di beşa nasandina damezrandina PAKê de Nîhat Akar qala felsefa PAKê kir. Seval Mert jî qala prensîbên PAKê yê damezrandinê û yê heta nuha kir. N. Mumtaz Aydın jî bi kurtî qala dîroka siyasî û rêxistinî yê Bakurê Kurdistanê kir û şert û mercên

siyasî ku PAK hatibû damezrandinê kir.

Di beşa hîlbijartinan de jî Nîhat Akar qala rewşa siyasî ya nuha, sekna partiyên dewletê û bernamêyên wan ên siyasî kirin. N. Mumtaz Aydın jî qala sekna HDPê daklaryona wan a hîlbijartinê û siyaseta partiyên Kurdistanê kir. Di vê babetê de Seval Mert jî qala PAK di vê hîlbijartinê de çî wê neke kir û got PAK heta heftiyekê ji rayagiştî re zelal bike ku wê çî bike. **rupelanu.com**

Mesrûr Barzanî: Rêkeftina me û Bexdayê dê bibe bingehek ji bo serdemeke nû

Serokwezîrê Herêma Kurdistanê Mesrûr Barzanî li ser rêkeftina navbera Herêma Kurdistanê û Iraqê ya derbarê dubare hinardekirina petrola Herêma Kurdistanê de

peyamek belav kir û ragihand: "Îro me ligel Serokwezîrê Federal Birêz Mihemed Şiya Sûdanî ji bo hinardekirina petrolê, rêkeftinek îmze kir ku dê bibe bingehek ji bo serdemeke nû ya hevkarîya bihêz û berdewam a di navbera Hewlêr û Bexdayê de.

Peyama Serokwezîrê Herêma Kurdistanê wiha ye: Îro me ligel Serokwezîrê Federal Birêz Mihemed Şiya Sûdanî ji bo hinardekirina petrolê, rêkeftinek îmze kir ku dê bibe bingehek ji bo serdemeke nû ya hevkarîya bihêz û berdewam a di navbera Hewlêr û Bexdayê de.

Min di civînê me ya Bexdayê de spasiya serokwezîr kir ji bo serkirdetiya wî û rola wî sereke di nûbûna hevkarîya di navbera me de. Ev rêkeftin xizmeta berjewendiya hemû welêt dike bi Herêma Kurdistanê ve jî. Em herdu alî hev nêrîn in ku niha çarçoveyê me heye ji bo reşnivîsa yasaya budceya federal, herwiha dibe ku di siberojê nêzik de li ser yasayê nû ya federal a derbarê petrol û gazê de gotûbêj dest pê bikin.

Kêşe û astengiyên van demên dawî yên li ber hinardekirina petrola Herêma Kurdistanê, zîyanê bi hemû welat gihandiye. Lê belê ev rêkeftin, dibe sedema wê yekê ku dahata gelek pêwîst destber bike. Helwesta me her dem karkirin bû ligel Iraqê ji bo gihîştina rêkeftinekê ku di çarçoveya destûrê de rêz li mafên me were girtin. Bêguman rola diyar û girîng a Serokwezîrê Federal, hêzeke taybet bi vê rêkeftinê dibexşîne.

Ji îro şûnde, pêwendiyên me ligel Bexdayê bihêztir dibe û em dikarin dest bi serdemeke nû ya bawerî û hevkarîyê bikin. Her wek Birêz Serokwezîrê Federal ragihand, niha divê tekeziya me li ser berfirehkirina derfetên hevkarî û hevahengîya navbera Bexda û Hewlêrê be, bi awayekî ku sûda wê ji bo hemû gelê Iraqê hebe.

Ez spasiya Cenabê Serok Mesûd Barzanî dikim ji ber rola wî ya girîng û piştevaniya wî ya berdewam, herwiha spasiya Serokê Herêma Kurdistanê Birêz Nêçîrvan Barzanî dikim ji ber piştevaniya wî. Spasiya şanda teknîkî ya herdu aliyên jî dikim ji ber erk û xebata wan a çend hefteyên borî, ku bi awayekî gelek sifî xebitîn, da ku van gotûbêjan bigihînin encamê û ez hêvîdar im di berjewendiya xelkê Herêma Kurdistanê û hemû xelkê Iraqê de be.

Mesrûr Barzanî, Serokwezîrê Herêma Kurdistanê

Estonya hêzeke leşkerî li Hewlêrê bicih dike

Wezareta Berevaniya Estonyayê ragihand, vî mehê yekîneyên artêşa wî welatî di çarçoveya erka Hevpeymanîya Navdewletî ya li dijî

DAIŞê de li Hewlêrê tene bicihkirin, erka wê jî parastina bingeheên serbazî, bersivdana bilez û parastina kesayetiyên pilebilind dibe.

Di daxuyaniyê de Wezareta Berevaniya Estonyayê dibêje, yekîneya wan ji 110 serbaz û endamên Berevaniya Estonyayê pêk tê, ser bi betalyoneke piyade û hêza operasyonên taybet ên wî welatî ve ye.

Li gor daxuyaniyê, ew hêz dê cihê hêzeke Holendî bigire û dê ji bo dema şeş mehan li Hewlêrê bimîne. Serokerkanê Estonyayê General Martin Herem ragihand, beşdarîkirina yekîneya wan di operasyonên biyanî de, roleke bihêz di başkirina peywendiyên Estonyayê û şîyanên wê ji bo karkirina li gel Hevpeymanên wê de hebûye. Bîrbar e ew yekîneya Estonyayê li bingeha Hevpeymanan li Balafirxaneyê Navdewletî ya Hewlêrê bê bicihkirin. **rupelanu.com**

Eger dewleta we tune be, hûn nikarin goristanekê jî biparêzin

Kurdistan24ê civaknas, nivîskar Îsmail Beşîkçî re hevpeyvînek çêkir. Di hevpeyvînê de, guftûgo li babetên niha yên germ wek hilbijartinên pêşwext ên Iraqê, dosyeya PKKê, xiyane 16ê Cotmeha 2017an û pîrsa destûra Herêma Kurdistanê ya ku niha dest bi karên wê bûne, tên kirin. Kurdistan24: Berî derbasî nava pîrsan bibim dixwazim tiştekî bipirsim, em xelkê Kurdistanê xweşhal in ku Beşîkçî heye û em gelekî ji te hez dikin. Hûn dema tîn Hewlêrê û digihin vir, hestên we çawa ne? Îsmail Beşîkçî: Ez ji sala 2013an ve tîm Kurdistanê. Gelek caran hatime, îro jî dubare li Kurdistanê me, gelek dilxweş im ku hatime Kurdistanê û bi taybet ku bi we re gotûbêjan dikin, hesteke gelekî xweş e. Eger biçin nava pîrs û mijaran, niha hilbijartinên Iraqê hatin kirin, ma ev hilbijartin dibin sedema çareseriyê pîrsgirêkên Kurdan bi Bexdayê re, herwiha ka vê jî bibêjim, serkirdeyên Kurd her dem dibêjin; pîrsgirêka me bi Iraqê re, nebûna hevpariya rasteqîne ye. Bi nêrîna we, ev hevpariya rasteqîne ji niha û pê ve dê were cibîckirin? Îsmail Beşîkçî: Ez her roj bi baldarî û girîngî li Kurdistan24 û kenalên baş dinêrim, bi vê boneyê ez spasiya Kurdistan24ê dikim ji bo vê vexwandinê. Hilbijartinên 10 Cotmehê, dikarim wiha behsa wê bikim, berî hilbijartinan, hin guhartin di yasaya hilbijartinê de ji aliyê hikûmeta Iraqê ve hatin kirin. Di van guhartinan de armancek ji bo kêmkirina dengên Kurdan yan çûna kêmi li ser dîndoqan hebû. Li Silêmanî û Helebceyê êrîş li kandîdên Partiya Demokrat a Kurdistanê hate kirin. Li Şingalê PKKê rêgirî li kandîdên PDKê kirin ji bo propagandayê hilbijartinan nekin. Li Şingal, Silêmanî û Helebceyê hin hewl hebûn astengî hatin kirin ta ku welatî neçin ser sindoqan. Ligel wê jî, PDKê di hilbijartinên 10 Cotmehê de serkeftineke mezin bi dest anî, ji ber wê ez vê yekê girîng dinirxîmim. Belê, lê di dawiyê de di navbera Kurdistan û Iraqê de gelek kêşe û pîrsgirêk hene, ji piştî van hilbijartinan, ewên werin çareser kirin, ew hevpariya rasteqîne dê pêk were? Em dikarin wiha bibêjin, di navbera hikûmeta Hewlêr û hikûmeta Bexdayê de gelek nakokî hene, herwiha gelek hevtêgihîştinên jî hene, ev ne yên îro ne, ji gelek salan ew nakokî hebûn û mane, lê belê Iraq naxwaze wan pîrsgirêkan çareser bike. Tirkiye jî naxwaze nakokî çareser bibin. Îran jî bi heman awayî naxwaze nakokî çareser bibin. Sûriye jî naxwaze û heta Amerîka naxwaze. Lê divê niyaza Kurdan a çareseriyê hebe, anku divê destpêkê Kurd bê westan li çareseriyê wan pîrsgirêkan bigerin, ji bo vê jî girîng e Kurd bi hev re tevbigerin û bi hev re kar bikin, ev girîng e. Berê hin nakokî di navbera Kurdan de hebû, di bîra we de çi di 16 Cotmeha 2017an de rû da, ji ber wê dibêjim ku yekbûn û karkirina bi hev re ji Kurdan re girîng e. Kurd ji bo wan nakokiyên çareser bikin, pêwîstiya wan bi gelek hewildanan heye. Divê niyaza Kurdan a çareser kirina nakokiyên hebe. Dixwazim wê bipirsim ku ew yekbûn û yekgirtin di navbera Kurdan de dirust nabe, te behsa xiyane 16ê Cotmeha 2017an kir, we dît ku Serok Barzanî ji bo encamdana referandumê çi hewl da, piştî jî grûpeke diyarkirî a di nav partiyekê de çi xiyane kir, ji bo çi ew tişt rû da? Referandum gelekî girîng bû, pêwîst bû ku referandum bi vî awayî bihata kirin. 7ê Hezîrana 2017an Serok Barzanî di daxuyaniyekê de ragihand, ew di 25ê Îlonê

de referandumê dikin. Piştî wê jî welatên rojava û Amerîka daxuyanî li hev dan û gotin niha ne dema referandumê ye, lê bi nêrîna min, ew referanduma Kurdan gelekî girîng bû û pêwîst bû bihata

encamdan. Herçend e Ewropa, Tirkiye û Îranê jî nedixwast, herçend e Amerîka û Ereban jî nedixwast, ew referanduma Kurdan kiriye, gelekî girîng bû. Eger em encam wek nimûne werbigirin, di referanduma 25ê Îlonê de ji Kurdan ji sedî 92.93 dengê belê da, vê encamê îradeya xelkê Kurdistanê nîşan da û Kurdan dikarin wê her demê bi kar bînin. Referandum pêwîst bû bihata kirin û hate kirin. Belê, pîrsgirêka Kurd, pîrsgirêkeke gelekî mezin e. Kurdistanê di sala 1092an de hat dabeşkirin û perçekirin, ev rewş, ji Kurdan re rewşeke gelekî dijwar bû, dikarin bibêjin wek şikandina hestiyê peykerê mirovêkî bû. Kurd li Rojhilata Navîn nêzîkî 50 milyonî ne, lê ligel wê jî, vê hejmarê jî ti destkefteke mezin ji wan re nebû. Bila ez wê jî bibêjim, di baweriyê min de Hikûmeta Herêma Kurdistanê, îdareyeke girîng û otonomyeke girîng e. Lê Kurd li Rojhilata Navîn û li hember Tirk, Erebi û Farisan xwedî deskeftiyên xwe ne, her çiqas xwedî herêmek xweser bin jî, lê belê ev cudahî ne hêvîbexş e. Rewşeke gelekî giran e, dikarim wiha bibêjin ku pêwîst bû Kurd wê dabeşkirin û perçekirinê jî bîr nekin û waneyekê jê werbigirin. Ev perçekirina û dabeşkirin divê çi jê werbigirin? Bi nêrîna min diviyabû Kurd zêdetir bi hêsanî bi hev re gotûbêjan û diyalogê bikin. Ji Kurdan re dibêjim, Kurd li Rojhilata Navîn hejmara wan ji 50 milyonî zêdetir e, wek nimûne li Netewên Yekgirtî û li sazî û dezgehên Ewropa, Parlamentoya Ewropa, Komisyona Ewropa û li Konferansa Îslamî jî nûnerên wan tune ne. Herçend e hejmara wan 50 milyonî zêdetir e, lê nûnerên Kurdan tune ne. Li Kendava Erebi binêre, Kuwêt, Qeter, Îmarat û Behrên hejmara wan ne milyonî jî, dewlet girîng e, dewlet girîng e, eger dewleta we tune be, hûn nikarin mûzexaneyekê jî ava bikin. Eger dewleta we tune be, hûn nikarin goristanekê jî biparêzin. Dewlet girîng e. Di sedsala 18an de Hegel dibêje: Sivîl dewletê dirust dikin, eger dewleta wan nebe, hûn nikarin şaristiyaneke dirust bikin. Her miletek dewleta wan nebe, nikare gavekê bavêje. Theodor Herzl yê Cihû di salên 1890 de dibêje, ew serdana dewlementên Cihû yên li Amerîka, Almanya, Îspanya û Fransa dike û di wê serdanê de ji dewlemendan re dibêje: Eger dewleta we tune be, ti qîmeta dewlemendiya we nîne. Ji ber wê girîng e hûn bibin xwedî dewlet. Bêguman ev ji bo Kurdan gelekî zehmet e, dabeşkirin û perçekirin rewşeke 100 sal in berdewam e. Lozan rêkeftineke girîng bû, lê nûnerên Kurdan lê nebûn. Niha mijareke din ku weke referandumê li qada Kurdistanê girîng e, ew jî destûr e, ji salên 1990î ve partiyên siyasî û xelkê Kurdistanê xebat

ji bo dariştina destûrekê dikin, lê belê heta niha jî li Herêma Kurdistanê destûr tune ye, niha destûr bûye mijareke germ û karên nivîsandina wê dest pê kirine, gotina we ji bo partiyên Kurd li ser vê mijarê çi ye? Niha gelek girîngtir e helwestek li ser destûra Iraqê ya sala 2005an bikin, di wê destûrê de maddeya 140 heye ne wisa? Ew madde li ser deverên ku ji Kurdistanê hatine veqetandin e, dibêje referandum were kirin li wan deveran ku ji Kurdistanê hatine veqetandin, di encamê de eger li wan deveran nifûs û hejmara nişteciyên Kurd zêdetir bibe, ew dever dê vegerin ser Herêma Kurdistanê, eger Erebi jî zêdetir bin, diçin ser Bexdayê, lê belê ev pêk nayê, hikûmeta Iraqê naxwaze vê yekê bike, ev jî kêşeyeke kevn e, weke mînak; di sala 1970an de di navbera Mela Mistefa Barzanî û Sedam Husên de rêkeftin hat kirin, ev yek ji mijarên sereke bû, maddeyeke sereke bû, çi digot? Digot; li wan deveran referandum were kirin û li gor hejmara nişteciyên wan deveran, ser bi Iraqê bin an Herêma Kurdistanê, ji wê demê ve ev heye lê nehat kirin, çima nehat kirin? Çimkî Tirkiye nedixwest, Îranê nedixwest, Iraq jî ligel vê nebû, loma nehat kirin, lê belê divê Kurd li ser vê mijarê rîjd bin, divê biparêzin, ji ber vê yekê yekbûn û xebata bi hev re di navbera Kurdan de girîng e. Baş e, niha li Herêma Kurdistanê, li Şingalê û li sînoran mijareke me ya din heye, PKK li wan deveran heye, loma Tirkiye pêgehên PKKê bombebaran dike, ew dever dişewite, gund vala dibin û xelkê wan deveran aware dibin, niha ez dixwazim bizanim nêrîna we li ser vê mijarê çi ye? PKK li wir çi dike? Gelo pêwîst e ku PKK li wir be? Tiştê ku PKK dike xelet e, pêwendiyên wan ên bi Heşda Şeibî re xelet e, Heşda Şeibî rêxistineke li dijî Kurd dayetiye ye, ango rêxistineke dijî Kurd û Kurdistanê ye, PKK ku rêxistineke Kurdî ye û pêwendiya wê bi Heşda Şeibî re heye, xeletiyêke mezin dike. Belê, eger em ji Herêma Kurdistanê hinek dûr bikevin, niha li navçeyê mijarên germ hene, bi nêrîna we çi li navçeyê diqewime? Di van bûyeran de divê Kurd çi bikin û çi heye ku pêwîst nake bikin? Niha tiştê girîng ew e ku Kurd hemû bi hev re karê bihevrebûnê bikin, lê belê ez dîsa dibêjim ku ev bi hêsanî nabe, weke me berê jî got, çimkî ew jihevketin di navbera Kurdan de ji berê ve heye, tevî vê yekê jî ev xebata bihevrebûnê girîng e, weke mînak; em dema behsa nakokiyên navbera hikûmeta Bexdayê û hikûmeta Hewlêrê dikin, behsa lihevnekirinê dikin, eşkere ye ku naxwazin kêşe çareser bibin, Iraq vê yekê naxwaze, Tirkiye naxwaze, Sûriye naxwaze, Îran naxwaze, Amerîka jî naxwaze, loma yekbûn gelek girîng e. Ango eger her tiştê ku Tirkiye, Sûriye, Îran û Iraq naxwaze, nabe Kurd bikin? Karê bihevrebûna Kurdan girîng e, divê Kurd bixwazin û bi îsrar li ser bixebitin, ku dibêjin salên 1920î Kurd parçe parçe û dabeşkirî bûn, niha ku rewşenbîrên Kurd ligel dîplomaten Îngilîz, ligel dîplomaten Fransa di civînên taybet de dibêjin 'We neheqiyêke mezin li hember me kiriye, salên bîstan we li hember Kurd û Kurdistanê neheqî kiriye', ew dîplomat di civînên taybet de dibêjin 'Belê li hember Kurdistanê neheqî hatiye kirin, lê belê di civînên fermî de hûn ji bo rastkirina wan neheqiyên ti tiştê nakin', ji ber vê yekê divê Kurd bi xwe bikin. Çima Kurd nabin yek, ev jî mijareke girîng e, niha Kurd di çi qonaxa

gihîştina civakê de ne, millet in an di qonaxa beriya milletbûnê de ne? Binêre, em behsa salên bîstan dikin, ku di serdema civaka gelan de neheqiyêke mezin li hember Kurdan hat kirin, di wê demê de ku Civaka Gelan hebû, di Yekîtiya Sovyetê de Lenîn, Stalîn, Troçkî ji bo netewa xwe gelek dixebitîn û gotûbêj dikirin, ji bo welatê xwe ev yek dikirin. Li Dewletên Yekbûyî ya Amerîkayê Serok Wilson bi heman şêwe bixebitî, yanî di serdemeke wiha de di sala bîstan de em dibînin ku Kurdistan hatiye dabeşkirin û parçekirin, ev ji bo Kurdan gelek ne xweş e, divê Kurd jî vê yekê fêhm bikin, ez bawer im heta niha Kurd jî vê parçebûn û dabeşbûnê fêhm nakin û dema fêhm bikin dê bibin yek û xebata wan a bihevrebûnê hêsan bibe. Niha em bi hev re gihîştin xalekê, di vê xalê de şîreta we ji bo partiyên Kurd û ji bo Kurdan çi ye? Gotina min ew e ku divê Kurd fêhm bikin ku neheqî li wan hatiye kirin, divê ew sala 1920î ji aliyê dîrokî ve baş binirxînin, weke mînak; Lozan, li Lozanê mijara herî girîng Kurdistan bû, lê belê nûnerên Kurd li wir nebûn, diviyabû bi taybetî nûnerên Kurdan li wir bin, lê nebû, di salên bîstan de li Başûrê Kurdistanê ev serok hebûn, ne wisa? Belê, Şêx Mehmûd Berzincî nûnerên xwe şandin Lozanê, lê belê ji aliyê rêveberên Îngilîz û Fransî û nûnerên Tirk ve rêgirî li wan hat kirin ku bigihîjin Lozanê, bi vî awayî Kurd û Kurdistan dabeş kirin û parçe kirin, nûnerên wan jî negihîştin, eger Kurd bizanin ku li wir neheqî li wan hat kirin, dê xebat û yekbûna wan hêsanir bibe. Em tîn dawiya bernamêya xwe, loma pîrsyarek ku min nekiribe an tiştekî ku cenabê we bixwaze lê zêde bikin heye? Binêre, Kurd fêmkirina wan ji bo tiştan lawaz e, têgihîştina wan bo niştiman tune, lê belê ji sala 1961ê ve şer hebû û berê jî şer kirine, lê belê ew şer ne ji ber têgihîştina wan a bo niştiman derxistine. Îro ji Başûr xelk tîn Bakurê Kurdistanê li wir ji bo betlaneyê diçin cihekî weke Mêrsînê, diçin Egeyê, lê belê naçin Wanê, naçin Bîngolê, naçin Diyarbekirê, diçin Mêrsînê, li qeraxên Deryaya Reş digerin û gelek pere xerc dikin, lê belê naçin Bîngol û Diyarbekir û Wanê, ev ji ber lawaziya têgihîştinê ye ji bo niştiman, dibêjin qey li qeraxên Deryaya Reş ji Kurdan hez dikin, berevajî vê, dijayetiya Kurdan heye, li Mêrsînê di Cejna Qurbanê de malbateke Kurd rastî rewşeke dijwar hat, dema diçin wê derê ji we re dibêjin 'hûn Kurd in an Erebi', dema dibêjin 'Kurd im', rastî rewşeke gelek ne xweş tîn, eger wisa ye, çima hîn jî xelkê Başûr diçin wan deran? Li wir ji wan hez nakin, li Îzmîrê sekretera Partiya Demokrat a Gelan (HDP) hat kuştin, li Aksaray malbateke Kurd 7 endamên wê hatin kuştin, çima Kurd hîn jî diçin û nayên Wanê? Ev jî kêşeyeke din e. Têgihîştina niştiman tune ye, lawaz e, loma îdareya Herêma Kurdistanê divê baş bixebite ji bo çêkirina hestê netewî, li sektora perwerdeyê cih ji vê yekê re veke, li cem Kurdan tevî ew qas şer û hemû bacên ku dane, hestekî niştimanî çênebûye, loma divê ji bo vê yekê bernamêya Hikûmeta Herêma Kurdistanê hebe. Gelek baş e mamoste, em zû gihîştin dawiya bernamêyê, em gelek spas dikin ku we daxwaza me red nekir. Ez spasiya we dikim, Kurdistan24 li gor bingeha azadiya rojnamevanî ya navdewletî karê xwe dike û ez bawer im ev yek girîng e û ez hêvî dikim hûn berdewam bin.

Ez û Pirtûka: Cizîra Binxetê û Jiyana Rewşenbîrî

Di serê vê heyva Nîsanê de/ 2023, pirtûkek min ya nû bi navê (Cizîra Binxetê û Jiyana Rewşenbîrî), di çapxaneyê Mîran de, bi çapeke taybet li Qamişlo hatiye çap û belavkirin. Ev pirtûka min li ser zîlana du beşan digere, beşê sereke; erdnîgarî, dîrok û jiyana rewşenbîrîye li Cizîrê ye û beşê din; çend gotar û danasînên ku li dor parastina ziman û rewşenbîriya kurdî ne..

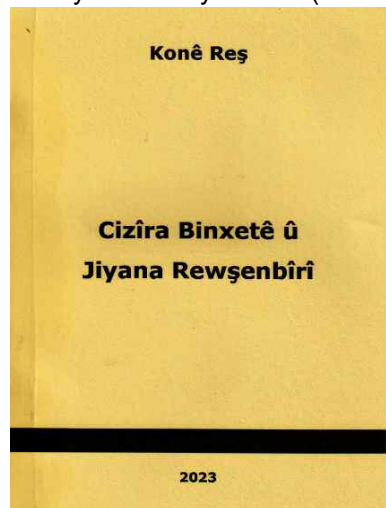
Min ev pirtûka xwe diyarî wan lehengên pêşeng kiriye:

"Ez vê pirtûka xwe diyarî canê van lehengên pêşeng di warê ziman û rewşenbîriya Kurdî de dikim; Mîr Celadet Alî Bedirxan, Mîr Dr. Kamîran Alî Bedirxan, Cegerxwîn, Osman Sebrî, Qedrî Can û tev hevalên wan.. Û herweha gurzek Nêrgîzên Buharî ji wan kesên ku di vî warî de kar û xebatê dikin, pêşkêşî dikim".

Û di pêşgotina vê pirtûka xwe de wiha dibêjim:

"Wek ku diyar e, sal bi sal kalemêr û pîrejên me, yên ku ew zargotin di tûrikên xwe de

parastiye, ji nav me bardikin.. Nifşê nû jî, di bibin bandora xwendina zimanê Erebi û teknolojiya nû de dîrî ziman û edebiyata Kurdî ya devîkî (Zarotî-

na Kurdî), dibin.. Ev zargotina ku li hezarê salan vedigere û bi saya wê, zimanê me, dîroka me, hebûn û reseniya me têde kom bûye û kesayetiya mirovê Kurd pê tê naskirin.. Eger ji niha û pênc salên hatî ve, em liqata edebiyata xwe nekin, emê poş-

man bibin û em şaşiyek mezin di derheqî kultura xwe a devîkî û kesayetiya xwe a Kurdî de dikin..."

Naveroka pirtûkê li ser zîlana van mijaran dizivire:

-Herêma Cizîrê (Binxetê) - Reseniya Kurdan di Cizîrê de -Di Sedsala Dawî Rewşa Ziman û rojnamegeriya Kurdî -Zimanê Kovara HAWARê -Serhildana Wêjeyê Li Rojava -Rewşa Ziman Piştî 2011an -Cizîr Gencîneyeke ji Folklorê Kurdî re -Wêjeya zarokan li Cizîrê -Bi Kurt Kurmancî, Kiye Rewşenbîr -Hizir û Bîra Azad -Cejna Newrozê Li Rojava -Bandora Nexwendina Bi Zimanê Dê -Bandora Sirgûnê di Wêjeya Kurdî de -Giringiya pêwendiyên Welat û Sirgûnê -Giringiyên wergerê ji bo Kurdan -Rola dengbêjan û Jina Kurd di parastina zimanê Kurdî de -Bandora Kurdên Bakur li Kurdên Rojava -Bandora Serhildana Şêx Seîd -Hebûna mê di Zimanê me de ye û gelek babetên din...

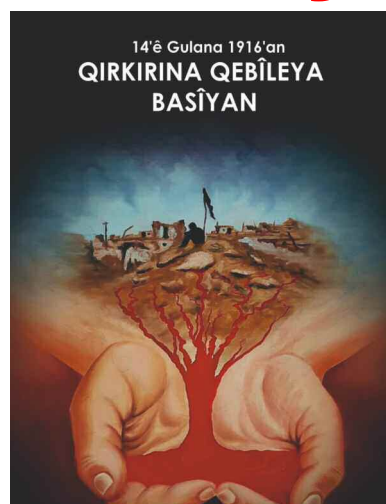
Konê Reş Qamişlo 30/3/2023

Qirkirina Qebîleya Basîyan

HAKKINDA

Dîroka Basîyan:

Eşîra Basîyan eşîreke xwedî tarixeke kevn bû, hejmara wan digehiştê hezar malbatî. Di sala 1353'an de hemî koçber bûn û bi rêberiya serokê eşîrê Şehrezor, çûn Bazîdê û hemî ji ola Êzdî bûn. Dîroknas Ebû el-Fîda و باءادفل di pirtûka xwe ya bi navê "Manual" de di Nûçeyên Mirovan de خيرات ي ف رصت خمل اباتك dibêje: Basîyan di sedsala çaremîn a hicrî / sedsala dehan ya mîladî de li welatê Şehrezorê eşîreke gelekî bi nav û deng bû. Piştî wê demê kes êdî behsa wan nakin, Mesûdî wan wek "Barsan" bi nav dikir, Lê gerok Mismir Bin Muhelhilê لىلمم نب رىمى قمل اىارل di sala 341 hicrî / 952 mîladî de serdana Şehrezorê kiriye di pirtûka xwe de اقولسل dibêje: Eşîra Basîyan bi eslê xwe ji devera Bazîyan e ku ew der dikeve navbera Kerkûk û Silêmaniyê, ji neçarî, ji ber qirkirin û kuştina ji aliyê Ereban ve, barkirine çûne Şehrezorê. Li Şehrezorê ku sê eşîrên sereke lê diman, eşîra Basîyan ya herî mezin bû. Bi serkêşiya Şehrezor û bi derbasbûna demê re bar kirin devera Farqînê û mîrgeheke bi navê Farqîn bi serokatiya Elî El Basî يسابىل اىل ava kirin û pay-

texta wê jî Qewlib بلىق bû. Ev mîrgeh ji çil eşîran pêk dihat û hemû Êzdî bûn. Piştî rûxandina vê mîrgehê piraniya eşîran bar kirin çûn devera Kîlîsê lê beşek ji wan li cihê xwe man û bi navê Basîyan di nav eşîrên Êzdî de belav bûn.

Dr.Xanna Omerxala dibêje: Eşîra Basîyan li derdora Sêrtê û Erûhê diman ji Sêrtê heta Erûhê û Çiyayên Kivrê û çemê deşta Botanê û Gundên wan hebûn.

Doktor Eskerê Boyik tîne ziman ku derdora 801 Gundên Êzdî li Tirkîyê hebûn û Gundên hevbeş di navbera Êzdî û Ermenîyan de û herwiha Gundên hevbeş di navbera Êzdî û Kurdên

Bisilman heta sala 1920'an hebûn. Ji ber kuştin û qirkirinê xelk koçber bû û gelek Gund valabûn û kêmkirî xwe xelas kir.

Kemal Tolan di pirtûka xwe ya bi navê Hebûn û Nebûna Êzîdîyan' de dibêje berî operasyona qirkirina 14'ê Gulana 1916'an gelek Gundê Basîyan li Cizîrê hebûn Base Êzdî, û Base Silo Ferho. Di operasyonê de 400 kes şehîd ketin. Dîsa Tolan dibêje ku Gundên wan li qezaya Dihê ya girêdayî Sêrtê, ji Çiyayê Kivrê heta çemê Mîrgeha Botan jî hebûn û pêşiyên wan ji Mîrgeha Xalta - Niqîba hatibûn Botan.

QIRKIRINA QEBÎLEYA BASÎYAN

Elî û Eşîra Basîyan li rojhilatê Tirkîyê li devera Sêrtê diman, lê ji sedema qirkirîna û kuştina piraniya wan hejmara eşîrê kêmkirî bû û coxrafiyaya wan jî biçûk bû. Lê ew di roja 14'ê Gulana 1916'an de ji aliyê dewleta Osmanî ve rastî komkujiya herî hovane hatin.

Tenê 30 kes xelas bûn heta gehiştin cihekî bi ewle. 5 kes ji wan jî, ji ber tîbûn û birçibûnê jiyana xwe ji dest dan. Tê gotin ku hejmara şehîdan 380 kes bûn. Di vê komkujîyê da jin û keçan jibo rûmeta xwe biparêzin xwe davêjin nav ava çeman û dawî li jiyana xwe tînin.

bakurê Sûriyê di zindanê de ne.

Îdrîs Mûsa ku niha li Awustiryayê penaber e, ji Rûdawê behsa girtina hevîna xwe û her çar zarokên xwe kir.

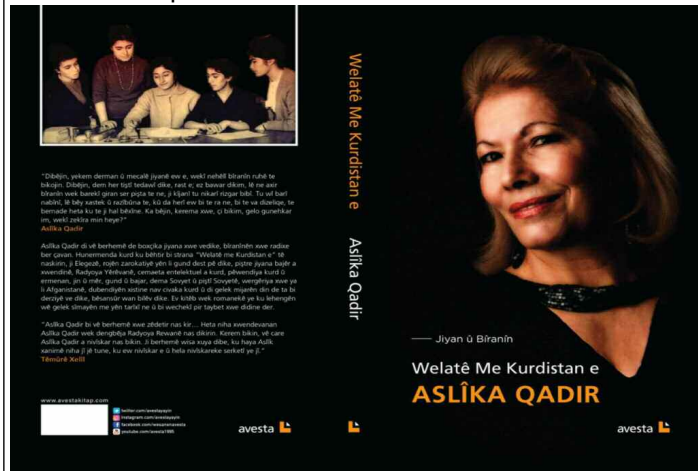
Mûsa da zanîn kuhevîna û zarokên wî li navçeya Esenyurt a Stenbolê tê girtin û ew dibin Sûriyê û bi rêya telefonê yekî Tirk bi rêya tercuman jê re gotiye eger bixwaze ku zarokên wî bîn berdan divê ku bi wan kesên ku hevîna û zarokên wê revandin re kar bike.

Herwiha Mûsa ragihand ku wî ev daxwaza wan red kiriye û aliyê din jî rê re gotine "ew daxwaza me ye tu dixwazî zarokên te bîn berdan divê tu bi me re kar bikî alîkariyê bikî." Îdrîs Mûsa ji bo ku hevîna û zarokên wî bîn berdan bang li rêxistinên mafên mirovan kir.

rupelanu.com

Hunermend Aslîka Qadir vê carê jî pirtûka 'Welatê Me Kurdistan e' nivîsand

Hunermenda Kurd Aslîka Qadir ku bi strana xwe ya bi navê 'Welatê me Kurdistan e' bi navûdeng e, vê carê jî bi heman navî pirtûkek li ser jiyana xwe nivîsand ku ji bîranînên wê pêk tê.

Weşanên Avesta îro Çarşemê 5ê Nîsana 2023an ji Rûdawê re ragihand ku pirtûka bi navê 'Welatê me Kurdistan e' ya Hunermenda Kurd a ji Ermenistanê Aslîka Qadir ji weşanxaneyê wan derketiye.

Aslîka Qadir li ser bergê paşî yê pirtûkê gotiye, "Dibêjin, yekem derman û mecalê jiyane ew e, wekî nehêlî bîranîn ruhê te bikojin. Dibêjin, dem her tiştî tedawî dike, rast e; ez bawar dikim lê ne axir bîranîn wek barekî giran ser piştê te ne, ji kîjanî tu nikarî rizgar bibî. Tu wî barî nabînî lê bêtî xwestek û razîbûna te, ku da herî ew bi te ra ne, bi te va dizeliqe, te bernade heta ku te ji hal bixîne. Ka bêjin, kere-ma xwe, çi bikim, gelo gunehkar im, wekî zekîra min heye?"

Weşanên Avesta jî li ser bergê pirtûka 'Welatê me Kurdistan e' di derbarê berhemê de aniye ziman, "Aslîka Qadir di vê berhemê de boxçika jiyana xwe vedike, bîranînên xwe radixe ber çavan. Hunermenda kurd ku bêtir bi strana "Welatê me Kurdistan e" tê naskirin, ji Elegezê, rojên zarokatiyê yên li gund dest pê dike, piştî jiyana bajêr a xwendinê, Radyoya Yêrêvanê, cemaeta entelektuel a Kurd, pêwendiya Kurd û Ermenan, jin û mêr, gund û bajar, dema Sovyet û piştî Sovyetê, wergêriya xwe ya li Afganistanê, dubendiyên xistine nav civaka kurd û di gelek mijarên din de ta bi derziyê ve dike, bêsansûr wan bilêv dike. Ev kitêb wek romanekê ye ku lehengên wê gelek sîmayên me yên tarîxî ne û bi wechekî pir taybet xwe didine der."

Pirtûka 'Welatê me Kurdistan e, Jiyana û Bîranîn' a Aslîka Qadir ji 416 rûpelan pêk tê ku di nav de wêne jî hene. Roj-namevan, nivîskar, zimanzan, lêkolîner û rewşenbîrê Kurd Têmurê Xelîl jî li ser pirtûka Aslîka Qadir nivîsandiye, "Aslîka Qadir bi vê berhemê xwe zêdetir nas kir... Heta niha xwendevanên Aslîka Qadir wek dengbêja Radyoya Rewanê nas dikirin. Kerem bikin, vê care Aslîka Qadir a nivîskar nas bikin. Ji berhemê wisa xuya dibe, ku haya Aslîk xanimê niha jî jê tune, ku ew nivîskar e û hela nivîskareke serketî ye jî."

Bergê pirtûka 'Welatê me Kurdistan e' ya Aslîka Qadir

Aslîka Qadir di sala 1945an de li Ermenistanê ji dayik bûye. Wê li Zanîngeha Ermenistanê mamostetiya zimên bû. Piştî hilweşîna Yekîtiya Sovyetê, berê xwe da Almanyayê û heta niha jî li wir dijî.

Rûdaw

Girtiyek jin û 4 girtiyên mêr hatine darvekirin

Li girtîgehên

"Adil Abad" a Şîraz û "Destgerd" a Îsfahanê girtiyek jin û 4 girtiyên mêr hatin îdamkirin. Li gor amarên mafê mirovî, bi vî awayî îdamên par digihîjine 701 kesan.

Pêka Saziya Mafê Mirovî ya Îranê, roja Çarşemî 16ê Xakelêweya 1402an a Rojî, sê kes yên bi navên "Yûsif Cume Husênî, Kazim Resûlî û Elî Husên Sadiqzade" bi tohmêten madên hişber di girtîgeha Adilabadê Şîrazê de hatine darvekirin.

Herwsia di dawîya sala derbasbûyî de wate li 28ê Reşemeya 1401an a Rojî, du girtî ku yek ji wan jin bû, di girtîgeha "Destgerd" a Îsfahanê de hatibûne darvekirin.

Saziya Mafê Mirovî ya Îranê daye zanîn, di sala 1401an a Rojî de, aliyê kêmkirî 710 girtî di girtîgehên rejîmê de hatine darvekirin. Di nav wan girtiyên hatinî bidarvekirin de, aliyê kêmkirî 19 jin tîne xuya.

rupelanu.com

Li Tirkîyê jineke Kurd ku xelka Efrînê ya Rojavayê Kurdistanê li gel 4 zarokên xwe hatine girtin û ji bo zindaneke Sûriyê hatine şandin.

Îdrîs Mûrad, welatiyê kurd ku xelkê gundê Çeqmaqa ye ji Rûdawê re got, hevîna wî Dicle Bekir û 4 zarokî wî li Tirkîyê hatine girtin, lê niha li Îzazê li

LÜĞƏTLİ ƏLİFBA-ALFABÊYA BI FERHENG

Aa

av

Ev çîye? Ev **a**ve.
Bu nədir? Bu sudur.
Что это? Это вода.
What is it? It is water.

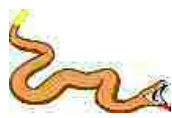
diran

Ev çîye? Ev dir**a**ne.
Bu nədir? Bu dişdir.
Что это? Это зуб.
What is it? It is a tooth.

agir

Ev çîye? Ev **a**gire.
Bu nədir? Bu oddur.
Что это? Это огонь..
What is it? It is fire.

mar

Ev çîye? Ev m**a**re.
Bu nədir? Bu ildir.
Что это? Это змея..
What is it? It is a snake.

Bb

bizin

Ev çîye? Ev **b**izine.
Bu nədir? Bu keçidir.
Что это? Это коза.
What is it? It is goat.

balon

Ev çîye? Ev **b**alone.
Bu nədir? Bu şardır.
Что это? Это шар.
What is it? It is a balon.

bacan

Ev çîye? Ev **b**acane.
Bu nədir? Bu pomidordur.
Что это? Это помидор.
What is it? It is a tomato.

otomobil

Ev çîye? Ev otomob**il**e.
Bu nədir? Bu maşındır.
Что это? Это машина.
What is it? It is a car.

Cc

taC

Ev çîye? Ev ta**C**e.
Bu nədir? Bu tacdır.
Что это? Это корона.
What is it? It is a crown.

Canî

Ev çîye? Ev **C**anîe.
Bu nədir? Bu daydır.
Что это? Это жеребенок.
What is it? It is a horse.

cûcîk

Ev çîye# Ev **C**ûcîke.
Bu nədir? Bu cücədir.
Что это? Это цыпленок.
What is it? It is a chicken.

finCan

Ev çîye# Ev fin**C**ane.
Bu nədir? Bu fincandır.
Что это? Это чашка.
What is it? It is a cup

Çç

çav

Ev çîye? Ev **ç**ave.
Bu nədir? Bu gözdür.
Что это? Это глаз.
What is it? It is an eye.

çêlek

Ev çîye? Ev **ç**êleke.
Bu nədir? Bu inəkdir.
Что это? Это корова.
What is it? It is cow.

çaynîk

Ev çîye? Ev **ç**aynîke.
Bu nədir? Bu çaynikdır.
Что это? Это чайник.
What is it? It is a teapot.

çakûç

Ev çîye? Ev **ç**akûçe.
Bu nədir? Bu çəkidir.
Что это? Это молоток.
What is it? It is hammer.

Dd

defter

Ev çîye? Ev **d**eftere.
Bu nədir? Bu dəftərdır.
Что это? Это тетрадь.
What is it? It is a copybook.

dar

Ev çîye? Ev **d**are.
Bu nədir? Bu ağacdır.
Что это? Это дерево.
What is it? It is a tree.

dest

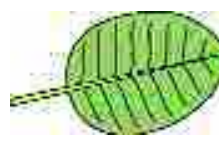
Ev çîye? Ev **d**este.
Bu nədir? Bu əldir.
Что это? Это ладонь.
What is it? It is a hand.

dil

Ev çîye? Ev **d**ile.
Bu nədir? Bu ürəkdir.
Что это? Это сердце.
What is it? It is a heart.

Ee

belg

Ev çîye? Ev **e**lge.
Bu nədir? Bu yarpaqdır.
Что это? Это лист.
What is it? It is a leaf.

elok

Ev çîye? Ev **e**loke.
Bu nədir? Bu hinduşqadır.
Что это? Это индюк.
What is it? It is a turkey.

ker

Ev çîye? Ev **k**ere.
Bu nədir? Bu ulaqdır.
Что это? Это осёл.
What is it? It is a donkey.

zebeş

Ev çîye? Ev **z**ebeşe.
Bu nədir? Bu qarpızdır.
Что это? Это арбуз..
What is it? It is a water melon.

Êê

êleg

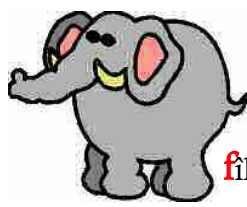
Ev çîye? Ev **ê**lege.
Bu nədir? Bu jiletidir.
Что это? Это жилет.
What is it? It is a jumper.

hêk

Ev çîye? Ev **h**êke.
Bu nədir? Bu yumurtadır.
Что это? Это яйцо.
What is it? It is an egg.

Ff

fîl

Ev çîye? Ev **f**ile.
Bu nədir? Bu fildir.
Что это? Это слон.
What is it? It is an ele-foant.

firok

Ev çîye? Ev **f**iroke.
Bu nədir? Bu təyyarədir.
Что это? Это самолёт.
What is it? It is a plane.

zerafe

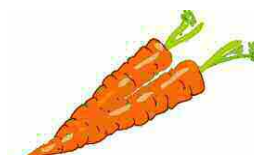
Ev çîye? Ev zera**f**e.
Bu nədir? Bu zürafədir.
Что это? Это жираф.
What is it? It is a giraffe.

find

Ev çîye? Ev **f**inde.
Bu nədir? Bu şamdır.
Что это? Это свеча.
What is it? It is a candle.

Gg

gizêr

Ev çîye? Ev **g**izêre.
Bu nədir? Bu kökdür.
Что это? Это морковь.
What is it? It is a carot.

gêzi

Ev çîye? Ev **g**êziye.
Bu nədir? Bu süpürgədir.
Что это? Это веник.
What is it? It is a braom.

gore

Ev çîye? Ev **g**oreye.
Bu nədir? Bu corabdır.
Что это? Это носки.
What is it? It is a stocking.

guh

Ev çîye? Ev **g**uhe.
Bu nədir? Bu qulaqdır.
Что это? Это уха..
What is it? It is an ear.

pê

Ev çîye? Ev **p**êye.
Bu nədir? Bu ayaqdır.
Что это? Это пятка.
What is it? It is a heel.

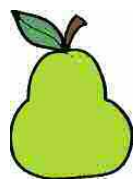
kêr

Ev çîye? Ev **k**êre.
Bu nədir? Bu bıçaqdır.
Что это? Это нож.
What is it? It is a knife.

LÜĞƏTLİ ƏLİFBA-ALFABÊYA BI FERHENG

Hh

hirmê

Ev çîye? Ev hirmêye.
Bu nêdir? Bu armuddur.
Что это? Это груша.
What is it? It is a pear.

hirç

Ev çîye? Ev hirçe.
Bu nêdir? Bu ayıdır.
Что это? Это медведь.
What is it? It is a bear.

li

dil

Ev çîye? Ev dîle.
Bu nêdir? Bu ürəkdir.
Что это? Это сердце.
What is it? It is a heart.

lepik

Ev çîye? Ev lepîke.
Bu nêdir? Bu əlcəkdir.
Что это? Это перчатки.
What is it? It is gloves.

îî

dîk

Ev çîye? Ev dîke.
Bu nêdir? Bu xoruzdur.
Что это? Это петух.
What is it? It is a cock.

îsot

Ev çîye? Ev îsote.
Bu nêdir? Bu bibardır.
Что это? Это перец.
What is it? It is a pepper.

hesp

Ev çîye? Ev hespe.
Bu nêdir? Bu atdır.
Что это? Это лошадь.
What is it? It is a horse.

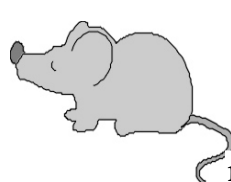
hêştir

Ev çîye? Ev hêştire.
Bu nêdir? Bu dəvədir.
Что это? Это верблюд.
What is it? It is a camel.

ling

Ev çîye? Ev linge.
Bu nêdir? Bu qıçdır.
Что это? Это нога.
What is it? It is a leg.

mişk

Ev çîye? Ev mişke.
Bu nêdir? Bu siçandır.
Что это? Это мышь.
What is it? It is a mouse.

gustîl

Ev çîye? Ev gustîle.
Bu nêdir? Bu üzükdür.
Что это? Это кольцо.
What is it? It is a ring.

keştî

Ev çîye? Ev keştîye.
Bu nêdir? Bu gəmidir.
Что это? Это пароход.
What is it? It is a ship.

Jj

jûjî

Ev çîye? Ev jûjiye.
Bu nêdir? Bu kirpidir.
Что это? Это ёжик.
What is it? It is a hedgehog.

roj

Ev çîye? Ev roje.
Bu nêdir? Bu günəşdir.
Что это? Это солнце.
What is it? It is the sun.

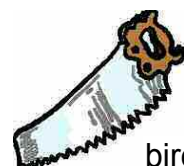
rojname

Ev çîye? Ev rojnameye.
Bu nêdir? Bu qəzetdir.
Что это? Это газета.
What is it? It is a newspaper.

kevjal

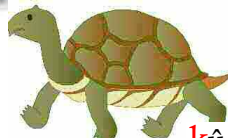
Ev çîye? Ev keviale.
Bu nêdir? Bu xəçəngdir.
Что это? Это краб.
What is it? It is a crayfish.

birek

Ev çîye? Ev bireke.
Bu nêdir? Bu mişardır.
Что это? Это пила.
What is it? It is a saw.

Kk

kûsî

Ev çîye? Ev kûsiye.
Bu nêdir? Bu bağadır.
Что это? Это черепаха.
What is it? It is a tortoise.

kund

Ev çîye? Ev kunde.
Bu nêdir? Bu bayquşdur.
Что это? Это сова.
What is it? It is an owl.

kevçî

Ev çîye? Ev kevçiye.
Bu nêdir? Bu qaşıqdır.
Что это? Это ложка.
What is it? It is a spoon.

Ll

lêv

Ev çîye? Ev lêve.
Bu nêdir? Bu dodaqdır.
Что это? Это губы.
What is it? It is a lip.

lîmor

Ev çîye? Ev lîmone.
Bu nêdir? Bu limondur.
Что это? Это лимон.
What is it? It is a lemon.

xezal

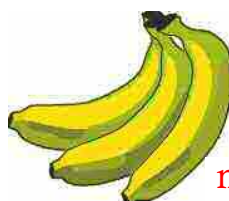
Ev çîye? Ev xezale.
Bu nêdir? Bu ceyrandır.
Что это? Это джейран.
What is it? It is a deer.

kûlî.

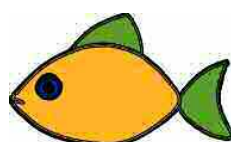
Ev çîye? Ev kûliye.
Bu nêdir? Bu çəyirtkədir.
Что это? Это саранча.
What is it? It is a grasshopper.

Mm

mûz

Ev çîye? Ev mûze.
Bu nêdir? Bu banandır.
Что это? Это банан.
What is it? It is a banana.

masî

Ev çîye? Ev masîye.
Bu nêdir? Bu balıqdır.
Что это? Это рыба.
What is it? It is fish.

Nn

nan

Ev çîye? Ev nane.
Bu nêdir? Bu çörəkdir.
Что это? Это хлеб.
What is it? It is bread.

trên

Ev çîye? Ev trêne.
Bu nêdir? Bu qatardır.
Что это? Это поезд.
What is it? It is a train.

hûrbivîn

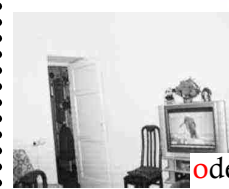
Ev çîye? Ev hûrbivîne.
Bu nêdir? Bu zərrəbindir.
Что это? Это лупа.
What is it? It is a magnifying-glass.

reng

Ev çîye? Ev reñge.
Bu nêdir? Bu boyadır.
Что это? Это краска.
What is it? It is a colour.

Oo

ode

Ev çîye? Ev Odeye.
Bu nêdir? Bu otaqdır.
Что это? Это комната.
What is it? It is a room.

otobûs

Ev çîye? Ev Otobûse.
Bu nêdir? Bu avtobusdur.
Что это? Это автобус.
What is it? It is a bus.

sol

Ev çîye? Ev sOle.
Bu nêdir? Bu ayaqqabıdır.
Что это? Это обувь.
What is it? It is a shoe.

top

Ev çîye? Ev tOpe.
Bu nêdir? Bu topdur.
Что это? Это мяч.
What is it? It is a ball.

gamêş

Ev çîye? Ev gamêşe.
Bu nêdir? Bu camışdır.
Что это? Это буйвол.
What is it? It is a buffalo.

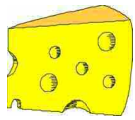

meymûn

Ev çîye? Ev meymûne.
Bu nêdir? Bu meymundur.
Что это? Это обезьяна.
What is it? It is a monkey.

LÜĞƏTLİ ƏLİFBA-ALFABÊYA BI FERHENG

Pp

penîr

Ev çiye? Ev penîre.
Bu nədir? Bu pendirdir.
Что это? Это сыр.
What is it? It is a cheese.

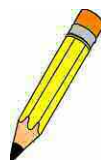
pîvaz

Ev çiye? Ev pîvaze.
Bu nədir? Bu soğandır.
Что это? Это лук.
What is it? It is a onion.

perçemek

Ev çiye? Ev perçemeke.
Bu nədir? Bu yarasadır.
Что это? Это летучая мышь.
What is it? It is a bat.

pênûs

Ev çiye? Ev pênûse.
Bu nədir? Bu qələmdir.
Что это? Это карандаш.
What is it? It is a pencil.

Qq

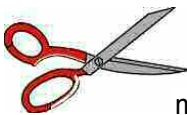

beq

Ev çiye? Ev beqe.
Bu nədir? Bu qurbağadır.
Что это? Это лягушка.
What is it? It is a frog.

Ev çiye? Ev qaze.
Bu nədir? Bu qazdır.
Что это? Это гусь.
What is it? It is a goose.

meqes

Ev çiye? Ev meqese.
Bu nədir? Bu qaçıdır.
Что это? Это ножницы.
What is it? It is a scissors.

portqal

Ev çiye? Ev portqale.
Bu nədir? Bu portağaldır.
Что это? Это апельсин.
What is it? It is a orange.

Rr

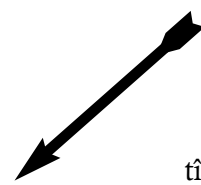
şêr

Ev çiye? Ev şêre.
Bu nədir? Bu şirdir.
Что это? Это лев.
What is it? It is a lion.

kêwrîşk

Ev çiye? Ev kêwrîşke.
Bu nədir? Bu dovşandır.
Что это? Это заяц.
What is it? It is a rabbit.

tîr

Ev çiye? Ev tîre.
Bu nədir? Bu oxdur.
Что это? Это стрела.
What is it? It is a arrow.

rovî

Ev çiye? Ev roviye.
Bu nədir? Bu tülküdür.
Что это? Это лиса.
What is it? It is a fox.

Ss

sêv

Ev çiye? Ev sêve.
Bu nədir? Bu almadır.
Что это? Это яблоко.
What is it? It is a apple.

stêrk

Ev çiye? Ev stêrke.
Bu nədir? Bu ulduzdur.
Что это? Это звезды.
What is it? It is a star.

şûr

Ev çiye? Ev şûre.
Bu nədir? Bu qılıncdır.
Что это? Это меч.
What is it? It is a sword.

şeh

Ev çiye? Ev şeye.
Bu nədir? Bu daraqdır.
Что это? Это гребешок..
What is it? It is a comb.

Tt

tiîr

Ev çiye? Ev tiriye.
Bu nədir? Bu üzumdür.
Что это? Это виноград.
What is it? It is a grape.

tûti

Ev çiye? Ev tûtiye.
Bu nədir? Bu tutuquşudur.
Что это? Это попугай..
What is it? It is a parrot.

se

Ev çiye? Ev seye.
Bu nədir? Bu itdir.
Что это? Это собака.
What is it? It is a dog.

sêvik

Ev çiye? Ev sêvike.
Bu nədir? Bu kartofdur.
Что это? Это картофель.
What is it? It is a potato.

şîr

Ev çiye? Ev şîre.
Bu nədir? Bu süddür.
Что это? Это молоко.
What is it? It is a milk.

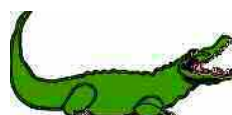
şûşe

Ev çiye? Ev şüşeye.
Bu nədir? Bu şüşədir.
Что это? Это стекло.
What is it? It is a glasses.

pirtûk

Ev çiye? Ev pirtûke.
Bu nədir? Bu kitabdır.
Что это? Это книга.
What is it? It is a book.

tîmsal

Ev çiye? Ev tîmsahe.
Bu nədir? Bu timsahdır.
Что это? Это крокодил.
What is it? It is a crocodil.

Uu

utî

Ev çiye? Ev utiye.
Bu nədir? Bu ütüdür.
Что это? Это утюг.
What is it? It is a iron.

guh

Ev çiye? Ev guhe.
Bu nədir? Bu qulaqdır.
Что это? Это ухо.
What is it? It is a ear.

ûû

bilûr

Ev çiye? Ev bilûre.
Bu nədir? Bu tütəkdir.
Что это? Это свирель.
What is it? It is a pipe.

brûsk

Ev çiye? Ev brûske.
Bu nədir? Bu ıldırımır.
Что это? Это молния.
What is it? It is a lightningi.

Vv

çav

Ev çiye? Ev çave.
Bu nədir? Bu gözdür.
Что это? Это глаз.
What is it? It is a eye.

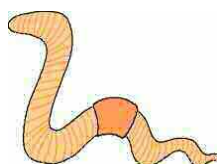
keVo

Ev çiye? Ev keVoke.
Bu nədir? Bu göyərçindir.
Что это? Это голубь.
What is it? It is a pigeon.

gul

Ev çiye? Ev gule.
Bu nədir? Bu güldür.
Что это? Это цветы.
What is it? It is a flower.

kurm

Ev çiye? Ev kurme.
Bu nədir? Bu qurddur.
Что это? Это червяк.
What is it? It is a worm.

çûk

Ev çiye? Ev çûke.
Bu nədir? Bu quşdur.
Что это? Это птица.
What is it? It is a sparrow.

dupişk

Ev çiye? Ev dupişke.
Bu nədir? Bu əqrəbdır.
Что это? Это скорпион.
What is it? It is a skarpion.

biVir

Ev çiye? Ev biVire.
Bu nədir? Bu baltadır.
Что это? Это топор.
What is it? It is a axe.

berçaVik

Ev çiye? Ev berçaVike.
Bu nədir? Bu eynəkdir.
Что это? Это очки.
What is it? It is a glass.

LÜĞƏTLİ ƏLİFBA-ALFABÊYA BI FERHENG

Ww

w erdek

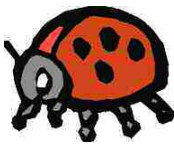
Ev çîye? Ev werdeke.
Bu nêdir? Bu ôkdêkdir.
Что это? Это утка
What is it? It is a duck.

wêne

Ev çîye? Ev wêneye.
Bu nêdir? Bu şekildir.
Что это? Это картина
What is it? It is a map.

Xx

xalxalok

Ev çîye? Ev xalxaloke.
Bu nêdir? Bu arabüzendir.
Что это?
Это божья коровка.
What is it? It is a lady-bird.

xanî

Ev çîye? Ev xanîye.
Bu nêdir? Bu evdir.
Что это? Это дом.
What is it? It is a home.

Yy

xîyar

Ev çîye? Ev xîyare.
Bu nêdir? Bu xiyardır.
Что это? Это огурец.
What is it? It is a cucumber.

heyve

Ev çîye? Ev heyve.
Bu nêdir? Bu aydır.
Что это? Это луна.
What is it? It is a moon.

ew r

Ev çîye? Ev ewre.
Bu nêdir? Bu buluddur.
Что это? Это туча.
What is it? It is a cloud.

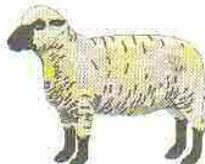
kew

Ev çîye? Ev kewe.
Bu nêdir? Bu kəklikdir.
Что это? Это цесарка
What is it? It is a partridge.

xaç

Ev çîye? Ev xaç e.
Bu nêdir? Bu xaçdır.
Что это? Это крест.
What is it? It is a cross.

berx

Ev çîye? Ev berxe.
Bu nêdir? Bu quzudur.
Что это? Это баран.
What is it? It is a sheep.

1

yek

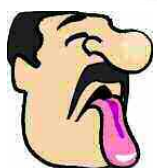
Ev çîye? Ev yeke.
Bu nêdir? Bu birdir.
Что это? Это единица.
What is it? It is a one.

çiya

Ev çîye? Ev çiyaye.
Bu nêdir? Bu dağdır.
Что это? Это горы.
What is it? It is a mountain.

Zz

ziman

Ev çîye? Ev zimane.
Bu nêdir? Bu dildir.
Что это? Это язык.
What is it? It is a tongue.

zengil

Ev çîye? Ev zengile.
Bu nêdir? Bu zəngdir.
Что это? Это звонок.
What is it? It is a bell.

zerik

Ev çîye? Ev zerike.
Bu nêdir? Bu vedrêdir.
Что это? Это ведро.
What is it? It is a bucket.

derzi

Ev çîye? Ev derziye.
Bu nêdir? Bu iynêdir.
Что это? Это игла.
What is it? It is a needle.

Премьер-министр Барзани: Резолюция 688 СБ ООН сделала возможным наше самоуправление

Премьер-министр Иракского Курдистана Масрур Барзани 5 апреля выступил с заявлением по случаю 32-й годовщины принятия резолюции 688 Совета Безопасности ООН о защите курдов от режима партии "Баас".

"Решение Совета Безопасности ООН 688 разрешило доставку гуманитарной помощи нашим людям, застрявшим в горах, и проложило нам путь к управлению на наших собственных условиях", — написал премьер-министр Барзани в Twitter. 5 апреля 1991 года, после прекращения огня в войне в Персидском заливе, Совет Безопасности ООН принял резолюцию 688, чтобы предотвратить систематические репрессии режима "Баас" против народа Курдистана. Позже это привело к созданию беспоплотной зоны над регионом, что не позволило самолетам иракского режима совершать полеты над этими районами.

В апреле 2021 года Курдистан отметил годовщину принятия Резолюции 688, назвав улицу в своей столице Эрбиле именем бывшего премьер-министра Великобритании сэра Джона Мейджора в память о тех днях, когда международное сообщество и западные союзники отреагировали на репрессии против курдов в Ираке.

kurdistan.ru

ALFABÊ

KURDÎ

Azerî

N b/s	ya bi tîpên latinî	ya bi tîpên kirîlî	Latinî
1	Aa	Аа	Aa
2	Bb	Бб	Bb
3	Cc	Цц	Cc
4	Çç	Чч	Çç
5	Dd	Дд	Dd
6	Êê	Ее	Ee
7	Ee	Яя	Əə
8	Ff	Фф	Ff
9	Gg	Гг	Gg
10	Hh	Нн	Hh
11	Îî	Ии	Ii
12	Ii	Ьь	İi
13	Jj	Жж	Jj
14	Kk	Кк	Kk
15	Ll	Лл	Ll
16	Mm	Мм	Mm
17	Nn	Нн	Nn
18	Oo	Оо	Oo
19	Pp	Пп	Pp
20	Qq	Qq	-
21	Rr	Рр	Rr
22	Ss	Сс	Ss
23	Şş	Шш	Şş
24	Tt	Тт	Tt
25	Ûû	Уу	Uu
26	Uu	Юю	Üü
27	Vv	Вв	Vv
28	Ww	Ww	-
29	Xx	Хх	Xx
30	Yy	Йй	Yy
31	Zz	Зз	Zz

DİKARÎ BIXWÎNÎ

Artêş, armanc, av, agir, azadî, adar, azêrî, aram, artêş,
Bazîd, beran, berf, Baran, ba, bahoz, berbang, bedew, berx
Cûdî, cêr, çeş, Decle, Cefer, Cemîl, cêv, Cello,
Çekdar, çem, çar, çepik, çav, çeleng, çil,
Dayîk, dewr, dar, dest, Dara, dû, deh, defter, don, dîwar, dinê
Êlnûr, êvar, êzîng, êş, êlek, Êldar,
Enî, ewr, erê, Ewreman, Elî, elek, Elegez, Erzurum,
Ferat, fîtone, Fariz, fîl, fûtbol, Ferman, Firat, Fatma
Gerîlla, Gebar, genim, gellî, germ, golig, gore, goh
Hewlêr, havîn, hirç hêsir, hewar, havîn, hurmê, hesp
Îsal, îni, bîr, pîr, sîr, Îdrîs, Îsa, îcar, valî, Îbrahîm, Îran
Kirin, birin, firîn, kirîn, Miraz, mirin, minminîk,
Jîyan, jûjî, Nûjîn, jor, jêr, jehr, jale, jajik, Janna,
Kurdistan, karker, kevan, Kemal, Kerkuk, Kerem, kelem
Lûr, legleg, gul, bilbil, dil, Laliş, Lêyla, lazim, lempe, îmon
Mîdîa, merd, mêr, mêvan, masî, meş, Misir,
Nan, nêrî, nig, Nîva, nevî, ner, nav, nas, hinar, Hesên,
Osê, Oskan, dor, sor, Oric, ode, orxan, Oslo, Duhok
Par, piling, pîr, pola, pis, Paşa, Perîşan, pitî, petek, perçe
Quling, qawe, qîr, qelem, qaiş, qat, qeysî, Qasim, qesir, qend
Ro, Rostem, zer, ber, gerîlla, reş, ru, rast, ram, aram, zirav
Serok, Sîpan, Sencar, sêv, sor, sût, serî, saz, serbaz, Sefer, sê
Şores, şev, şe, şene, şêr, şûr, şapik, şalik, şirîn, sekir, şewaq
Tîr, tîrêj, tam, tas, tî, tendûr, Temam, temaşe, tîfing, top,
Kûr û dûr, pênuş, hûr, şûr, nûr, bûyîn, çûyîn, bûyar
Gul, sur, dudu, guh, buhur, kurd, Kurdistan, guhdar, nuh
Vala, vrvêşî, vira, vîalî, av, valî, vajî, Vagîf, Van, vala, eva
War, welat, Wecîh, weşandin, Xwedê, Wezîr, Wekîl, walî
Xiyal, xewn, xanî, xurtî, Xelîl, xalo, xatî, Xalid, xaç, xêr, xas
Yasin, Yusif, Yagub, Yasemen, yeqîn, Yehya, yarmarka
Zozan, zer, zêr, zor, zengil, zend, zîv, zela, Zîver, zêytûn

Hazırladı İsmayıl TAHRİR

Президент Курдистана призывает правительство Ирака выплатить компенсации курдам-файли

Президент Иракского Курдистана Нечирван Барзани в своем заявлении от 4 апреля, в 43-ю

правительство Ирака выплатить компенсации пострадавшим и их семьям.

годовщину геноцида курдов-файли при режиме Саддама Хусейна, призвал федеральное

"Признание этого преступления геноцидом Верховным иракским уголовным трибуналом возлагает

на иракское правительство и государство юридические и гуманитарные обязанности и обязанность выплатить компенсации жертвам", — говорится в заявлении, опубликованном офисом курдского президента. "В связи с этим мы призываем федеральное правительство Ирака выполнить свои обязанности, выдав компенсации курдам-файли и восстановив их гражданские и финансовые права".

Курдский лидер охарактеризовал геноцид курдов-файли предыдущим иракским режимом Саддама Хусейна как "расистскую этническую чистку", которая привела к насильственному исчезновению десятков тысяч курдов-файли и насильственному переселению еще сотен тысяч. Предыдущий иракский режим лишил тысячи файли гражданства и конфисковал их собственность. **kurdistan.ru**

Пекин стал Меккой для дипломатов и политиков

В четверг в Пекине состоялась долгожданная встреча глав МИДов Саудовской Аравии и Ирана Фейсала бен Фархана и Хосейна Амир-Абдоллахиана. Это произошло чуть менее чем через месяц после того, как делегации двух стран договорились восстановить дипломатические отношения, прерванные в 2016 году.

Попытки примирить Эр-Рияд и Тегеран за эти годы предпринимали многие, в первую очередь такие региональные игроки, как Оман и Ирак. Но точка была поставлена 10 марта на переговорах в Пекине.

С тех пор саудовский и иранский министры несколько раз говорили по телефону, кроме того, король Саудовской Аравии Сальман бен Абдель Азиз Аль Сауд пригласил президента Ирана Эбрахима Раиси посетить Эр-Рияд. В понедельник стало известно, что приглашение принято. Дата визита пока неизвестна, но встреча глав МИДов двух стран показала, что это событие не за горами.

В совместном заявлении, подписанном в Пекине по итогам переговоров министров, подтверждены все договоренности, достигнутые делегациями месяц назад, в том числе об активизации двух старых соглашений — о сотрудничестве в области безопасности от апреля 2001 года и о сотрудничестве в области экономики, торговли, инвестиций, технологий, науки, культуры, спорта и молодежи, подписанного в мае 1998 года. Кроме того, стороны намерены работать над открытием посольств в Эр-Рияде и Тегеране и генеральных консульств в Джидде и Мешхеде, а также над возобновлением авиарейсов между двумя странами. Предполагается также обмен визитами официальных делегаций и представителей бизнеса. Так, еще в начале недели стало известно, что Иран и Саудовская Аравия изучают возможность учредить совместную торговую палату. Стороны также договорились укреплять сотрудничество во всем, что способствует обеспечению безопасности и стабильности в регионе. И надо сказать, что это не пустые слова — на Ближнем Востоке очень ждут, что сближение Тегерана и Эр-Рияда снизит напряжение в соседних странах. В первую очередь в Ливане и Сирии.

В заключение министры пригласили друг друга в столицы своих стран и

поблагодарили китайскую сторону за организацию встречи.

Очевидно, что для первых после решения о восстановлении отношений переговоров глав МИДов Саудовской Аравии и Ирана нужна была нейтральная площадка. Пекин подошел идеально.

Как отметила саудовская газета "Аш-Шарк аль-Аусат", "выбор Пекина в

качестве места встречи двух министров обусловлен его ролью в достижении соглашения между этими странами и облегчением взаимодействия между ними". Так что сейчас мало кто удивился приезду глав МИДов в Пекин. А вот месяц назад участие Китая в ирано-саудовских переговорах стало сенсацией. Это совпало с выдвижением Пекином мирного плана по Украине, после чего стали очевидными стремление и одновременно способность Китая стать одним из ведущих игроков на мировой геополитической арене. И это не осталось без внимания на Западе.

Китай стал местом паломничества европейских политиков. В марте Пекин посетил премьер-министр Испании Педро Санчес. На встрече с председателем КНР Си Цзиньпином он призвал поспособствовать скорейшему завершению российско-украинского конфликта и провести переговоры с президентом Украины Владимиром Зеленским. С этой же целью в среду в Пекин прилетели президент Франции Эммануэль Макрон и глава Еврокомиссии Урсула фон дер Ляйен. "Российское вторжение на Украину нанесло удар по международной стабильности. Я знаю, что могу рассчитывать, что вы вернете Россию к разуму и сможете усадить обе стороны за стол

переговоров", — сказал господин Макрон на состоявшихся в четверг переговорах с китайским лидером.

Еще в преддверии визита госпожа фон дер Ляйен подчеркнула, что шаги Китая в контексте украинского конфликта определяют дальнейшие отношения страны с Евросоюзом.

В том же ключе высказался во вторник и глава дипломатии ЕС Жозеп

Боррель. Сообщив журналистам, что посетит Пекин на следующей неделе, он заявил: "Мы ожидаем, что постоянный член СБ ООН должен выступать в защиту основанного на правилах миропорядка. И Китай несет моральный долг в том, чтобы способствовать справедливому миру".

На эти заявления ответил лично председатель КНР Си Цзиньпин во время встречи с президентом Макроном и Урсулой фон дер Ляйен. "Китай последовательно рассматривает ЕС в качестве независимого полюса в многополярном мире, поддерживает ЕС в реализации его стратегической независимости", — сказал председатель КНР. По его словам, Пекин настаивает, чтобы "отношения между Китаем и ЕС не были нацелены на третьи стороны (то есть не были направлены против России. — "Ъ"), не зависели от третьих сторон и не контролировались бы третьими сторонами (а это камешек в огороде США. — "Ъ")". В то же время Си Цзиньпин сообщил, что готов работать вместе с Францией над тем, чтобы "справиться с побочными эффектами украинского кризиса в продовольственной, энергетической, финансовой, транспортной и других областях, а также уменьшить негативное влияние украинского кризиса на мир, особенно на развивающиеся страны". **kurdistan.ru**

Фирмы США готовы помочь Ираку в модернизации сельскохозяйственного сектора

Соединенные Штаты заявили о своей приверженности поддержке Ирака в модернизации его сельскохозяйственного сектора, который был заброшен из-за сильной зависимости страны от нефтяных доходов.

В своем твите посол США в Ираке Алина Л. Романовски сообщила, что в воскресенье она провела встречу с министром сельского хозяйства Ирака Аббасом Улейяви для переговоров о сотрудничестве между Багдадом и Вашингтоном в различных областях.

"Мы с министром сельского хозяйства Улейяви обсудили американско-иракское сотрудничество по многим общим интересам, включая проблемы климата и воды", — написала она в Twitter. "Американские фирмы готовы помочь в модернизации ирригационных систем Ирака и важного сельскохозяйственного сектора".

Ирак прилагает усилия для диверсификации своей экономики, при этом сельскохозяйственный сектор является ключевым направлением интересов, а США являются давним союзником Ирака, оказывая поддержку в различных областях, включая безопасность, энергетику и гуманитарную помощь. **kurdistan.ru**

ДПК и ПСК намерены обсудить разногласия перед парламентскими выборами

Избирательные штабы правящей "Демократической партии Курдистана" (ДПК) и конкурирующего "Патриотического союза Курдистана" (ПСК) должны встретиться в среду, 5 апреля, чтобы преодолеть сохраняющиеся разногласия по поводу предстоящих парламентских выборов.

Делегации должны обсудить детали потенциальной поправки к действующему закону о выборах, а также шаги, необходимые для активизации избирательной комиссии Иракского Курдистана до намеченного на ноябрь этого года голосования. Партии также ведут перегово-

ры о квотах мест в парламенте, что остается основным камнем преткновения между ними.

В октябре прошлого года Курдистан не провел парламентские выборы из-за разногласий между ключевыми политическими партиями по поводу действующего закона о выборах и спискам избирателей.

К сегодняшнему дню уже достигнуто всестороннее соглашение о предстоящем парламентском голосовании, в том числе о возможных поправках к закону о выборах и списках избирателей. Также существует консенсус в отношении использования списков избирателей недавних парламентских выборов в Ираке в качестве основы для выборов в Курдистане. Оставшимся камнем преткновения являются квоты мест, выделяемые этническим и религиозным меньшинствам Курдистана. Сейчас из общих 111 депутатских мест 11 мест выделены по квоте для этнических и религиозных меньшинств, чтобы они представляли свои общины и обеспечивали инклюзивный законодательный орган, отражающий все голоса, независимо от их этнического или религиозного происхождения. **kurdistan.ru**

Лидеры Ирака и Курдистана приветствуют подписание соглашения об экспорте нефти

Президент Иракского Курдистана Нечирван Барзани в своем заявлении от 4 апреля приветствовал сегодняшнее совместное соглашение Багдада и Эрбиля о возобновлении экспорта сырой нефти. Он также подтвердил приверженность региона Курдистан

проблем."

Премьер-министр Курдистана Масрур Барзани и его иракский коллега Мухаммед Шиас-Судани сегодня подписали совместное соглашение, которое позволит КРГ возобновить экспорт своей нефти, остановленный после

ние соглашения между Региональным правительством Курдистана и федеральным правительством Ирака об экспорте нефти историческим шагом", говорится в заявлении штаба Барзани. "Он также поблагодарил премьер-министра Ирака за его усилия по решению проблем и обеспечению успеха этого важного соглашения".

Как подчеркнул глава ДПК, все оставшиеся вопросы между КРГ и федеральным правительством могут быть решены "при наличии доброй воли". Он выразил надежду, что соглашение станет началом для разрешения всех нерешенных споров между сторонами, и подтвердил свою поддержку усилий и шагов премьер-министра Ирака.

В заявлении премьер-министра Курдистана Масрура Барзани от 4 апреля также выражается надежда на начало новой эры прочного сотрудничества и координации между Эрбилем и Багдадом.

"На сегодняшний день наши

решению остающихся проблем путем диалога и в рамках конституции страны.

"Мы подтверждаем, что Курдистан готов решать проблемы путем диалога и взаимопонимания на основе Конституции, что отвечает интересам всего Ирака и приведет к политической и экономической стабильности в стране", — говорится в заявлении, опубликованном офисом президента. "Я приветствую сегодняшнее соглашение между федеральным правительством Ирака и Региональным правительством Курдистана (КРГ) о возобновлении экспорта нефти из Курдистана".

Курдский лидер также высоко оценил усилия Эрбиля и Багдада по преодолению разногласий и достижению сегодняшнего соглашения об экспорте сырой нефти: "Я высоко оцениваю роль премьер-министра Ирака и премьер-министра Курдистана, которые смогли достичь взаимопонимания и согласия в позитивном духе. Поздравляю их".

Президент выразил надежду, что это соглашение откроет новую эру в отношениях между двумя сторонами и поможет подготовить

решения суда во Франции.

Президент Ирака Латиф Рашид также приветствовал экспортную сделку по нефти. Он

заявил об этом в ходе встречи с премьер-министром Курдистана Масруром Барзани в Багдаде.

Курдский лидер Масуд Барзани, президент "Демократической партии Курдистана" (ДПК), назвал достигнутое между Эрбилем и Багдадом соглашение "историческим шагом".

Сегодня вечером он провел телефонный разговор с премьер-

отношения с Багдадом укрепились, и мы можем вступить в новую эру доверия и сотрудничества. Как сказал премьер-министр Ас-Судани, теперь мы должны сосредоточиться на возможностях сотрудничества Багдада и Эрбиля, а также на договоренностях, которые приносят пользу всем иракским людям".

"Мы также договорились, что у нас есть основа для проекта закона о бюджете, и в ближайшее время может начаться обсуждение нового федерального закона о нефти и газе", — добавил он.

Премьер-министр подчеркнул приверженность своего кабинета соблюдению конституции страны, в которой закреплены права и привилегии всего народа Ирака: "Наша позиция всегда заключалась в том, чтобы работать с Ираком над соглашением, которое уважает наши права в соответствии с Конституцией, и личная ставка придает этому пониманию импульс и тягу".

Он также выразил благодарность президенту Масуду Барзани за "его роль и вмешательство" и президенту Курдистана Нечирвану Барзани за "его поддержку", а также поблагодарил технические делегации Эрбиля и Багдада.

kurdistan.ru

почву для решения других затянувшихся проблем: "Мы надеемся, что оно будет реализовано в том виде, в каком оно есть, и станет началом решения других

министром Ирака Судани и приветствовал подписание соглашения.

"В телефонном разговоре президент Барзани назвал подписа-

Глава КРГ и командующий возглавляемой США коалиции обсудили поддержку пешмерга

Премьер-министр Иракского Курдистана Масрур Барзани 3 апреля провел встречу с командующим коалиционными силами в Ираке и Сирии генералом Мэтью Макфарлейном.

"Рад принять сегодня в Эрбиле командующего коалиционными силами в Ираке и Сирии генерала Мэтью Макфарлейна", — написал премьер-министр в Facebook. "Мы

обсудили последние события в Ираке и регионе, а также реформы в министерстве по делам пешмерга КРГ [Регионального правительства Курдистана]".

"Мы подчеркнули важность постоянной поддержки пешмерга в борьбе с терроризмом и тесного сотрудничества между пешмерга и коалицией", — добавил он. США рассматривают Курдистан как ключевого союзника в регионе, оказывая ему военную и консультативную помощь, особенно после появления в регионе "Исламского государства" в 2014 году.

kurdistan.ru

Более 100 эстонских солдат будут переброшены в Эрбиль

Министерство обороны Эстонии объявило, что более 100 эстонских солдат будут отправлены в Иракский Курдистан на шестимесячный период в составе возглавляемой США Международной коалиции по борьбе с "Исламским государством" (ИГ). Как сообщает "Estonian Public Broadcasting" (ERR News), ссылающееся на заявление министерства, контингент будет включать в себя силы специальных операций, членов тылового обеспечения и штабных офицеров. Он будет дислоцирован в Эрбиле. Эстонские войска присоединятся к 4000 военнослужащим коалиции, уже дислоцированным на базе возле международного аэропорта

Эрбиль. Они возьмут на себя ответственность за обеспечение безопасности военного объекта.

"Союзники предложили отправить подразделения в Ирак почти два месяца назад. Теперь мы можем развернуть наши войска после завершения необходимой подготовки", — сказал командующий Силами обороны Эстонии генерал Мартин Херем. "Участие наших подразделений в зарубежных операциях внесло большой вклад в хорошие отношения Эстонии и способность сотрудничать с нашими союзниками. Вклад в решение проблем, которые волнуют всю Европу и западный мир, показал, что Эстония является профессиональным и надежным союзником, а также надежным партнером, способным помочь самому себе и которому можно оказать помощь и содействие в случае опасности".

Эстония, член НАТО с 2004 года, и является частью Международной коалиции по борьбе с ИГ, состоящей из 83 партнеров, которую с 2014 года возглавляют Соединенные Штаты. "Исламское государство" когда-то контролировало треть Ирака, прежде чем его самопровозглашенный халифат был свергнут в 2017 году курдскими пешмерга и иракскими силами при поддержке Международной коалиции.

kurdistan.ru

ДИПЛОМАТ

№ 13 (525) 1-7 апрел 2023-год ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКАЯ ГАЗЕТА

Президент Курдистана и командующий Коалиции обсудили укрепление отношений

4 апреля президент Иракского Курдистана Нечирван Барзани

сторонних отношений для улучшения координации борьбы с

ни принял командующего коалиционными силами в Ираке и Сирии генерал-майора Мэтью Макфарлейна, чтобы обсудить необходимость укрепления дву-

терроризмом.

"На встрече обсуждалась важность усиления координации между силами Международной коалиции по борьбе с ИГИЛ

["Исламским государством" (ИГ)] и регионом Курдистан для борьбы с терроризмом, и была подчеркнута необходимость непрерывности совместного сотрудничества для полного разгрома ИГИЛ", — говорится в заявлении, опубликованном офисом президента. Стороны также обсудили важность решения остающихся между Эрбилем и Багдадом вопросов, особенно вопросов нефти и бюджета.

Боевики ИГ и их спящие ячейки действуют в нескольких частях Ирака, в частности, на спорных территориях, которые остаются проблемой безопасности как для Регионального правительства Курдистана (КРГ), так и для федерального правительства в Багдаде. **kurdistan.ru**

Чиновники КРГ займут места в руководстве "SOMO"

Федеральное правительство Ирака дало согласие на назначение чиновника Регионального правительства Курдистана (КРГ) заместителем директора национальной компании по сбыту нефти "SOMO" в рамках предварительного соглашения между Багдадом и Эрбилем о возобновлении экспорта курдской нефти в турецкий порт Джейхан. Об этом в интервью "Kurdistan24" сообщил замглавы комитета иракского парламента по нефтегазовым вопросам Нахро Равандузи.

Также будет сформирован совместный комитет, представленный двумя чиновниками "SOMO" и двумя официальными лицами КРГ, для рассмотрения нефтяных контрактов и способов сбыта сырой нефти Курдистана.

По сообщению "Reuters", Эрбиль и Багдад достигли предварительного соглашения о возобновлении экспорта сырой нефти Курдистана через "SOMO" в турецкий порт Джейхан. Частью соглашения является размещение доходов от сырой нефти на банковском счете, которым управляет КРГ и который контролируется федеральным правительством Ирака.

Экспорт нефти из Курдистана был приостановлен на прошлой неделе после того, как Ирак выиграл дело в арбитражном суде во Франции, который постановил, что Турция нарушила соглашение о совместном трубопроводе (1973 г.) с Багдадом, перекачивая эрбийскую нефть в Джейхан на Средиземном море. Иск был впервые

подан в 2014 году, но затянулся из-за войны с "Исламским государством" (ИГ) и политических распри. Вердикт гласит, что КРГ не может

того, что многие нефтяные компании прекращают добычу на месторождениях, которые они эксплуатировали ранее.

экспортировать свою нефть без согласия федерального правительства в Багдаде. По сообщению "Reuters", предметом иска были нарушения соглашения о трубопроводе в 2014-2018 годах. Еще одно арбитражное дело о нарушениях 2018 года еще находится на рассмотрении.

До решения французского суда Курдистан экспортировал около 450 000 баррелей нефти в день, что составляло 0,5 процента мировых поставок нефти. Таким образом, по данным "Reuters", прекращение экспорта сырой нефти вызвало рост мировых цен на нефть. Остановка повлияла и на жизнь простых граждан в Курдистане, в том числе на поставки электроэнергии, которые в настоящее время сокращаются из-за

Нефтяные компании, работающие в Курдистане, либо прекратили добычу, либо сократили добычу, перенаправив ее в резервуары для хранения. Экономика КРГ в значительной степени зависит от доходов от нефти, при этом некоторые доходы формируются внутри страны на таможенных пунктах пересечения границы.

Продолжение запрета продажи нефти серьезно повлияет на экономику Курдистана и жизнь простых граждан. Эрбиль и Багдад сотрудничают в разработке давно назревшего закона об углеводородах, который, наряду с потенциальной сделкой о возобновлении экспорта сырой нефти Эрбиля, поможет наладить экспорт сырой нефти без постоянной потребности в кризисном управлении. **kurdistan.ru**

Курдистан и Ирак подписали соглашение по экспорту сырой нефти

Сегодня, 4 апреля, в Багдаде премьер-министр Иракского Курдистана Масрур Барзани подписал долгожданное совместное с федеральным правительством соглашение о возобновлении экспорта нефти, приостановленного из-за решения арбитражного суда во Франции.

"Еще раз поздравляю и благодарю премьер-министра Судани, который

в качестве премьер-министра всего Ирака учел интересы всех иракцев и народа Курдистана", — сказал курдский лидер во время совместного с премьер-министром Судани брифинга для прессы.

"Это соглашение было достигнуто под его руководством, и я надеюсь и уверен, что оно пойдет на пользу всем нашим гражданам".

Курдский премьер также отметил, что приостановка экспорта сырой нефти из Курдистана угрожает интересам не только курдского народа, но и всех иракцев. Хотя соглашение является временным и будет действовать до тех пор, пока в Ираке не будет принят закон об углеводородах, премьер-министр Барзани сказал, что все принципы соглашения отражены в законопроекте о бюджете, а также в потенциальном законе об углеводородах: "Я считаю, что надлежащее выполнение этого Соглашения может стать для нас основой и поможет нам в разработке законопроекта о нефти и газе".

В соответствии с соглашением, иракская государственная компания по сбыту нефти "SOMO" будет продавать нефть Регионального правительства Курдистана (КРГ) через турецкий порт Джейхан, а выручка будет перечисляться на банковский счет, которым управляет Эрбиль и который контролируется федеральным правительством Ирака.

Экспорт сырой нефти из КРГ был приостановлен на прошлой неделе после того, как Ирак выиграл дело в арбитражном суде во Франции, который постановил, что Турция нарушила соглашение о совместном трубопроводе (1973 г.) с Багдадом, перекачивая эрбийскую нефть в свой порт Джейхан на Средиземном море. Иск был впервые подан в 2014 году, но затянулся из-за войны с "Исламским государством" (ИГ) и политических распри. Суд постановил, что КРГ не может экспортировать свою нефть без согласия федерального правительства в Багдаде. До решения французского суда Эрбиль экспортировал около 450 000 баррелей нефти в день, что составляло 0,5 процента мировых поставок нефти. По данным "Reuters", прекращение экспорта сырой нефти впоследствии привело к росту мировых цен на нефть. Нефтяные компании, работающие в Курдистане, либо прекратили добычу, либо сократили добычу после решения французского суда, перенаправив ее в резервуары для хранения.

Эрбиль и Багдад также сотрудничают в разработке давно назревшего закона об углеводородах, который, наряду с этой сделкой о возобновлении экспорта сырой нефти из Эрбиля, поможет им справиться с экспортом сырой нефти без постоянной необходимости кризисного управления.

Со своей стороны, премьер-министр Ирака Мухаммед Шиа ас-Судани подтвердил решимость своего кабинета урегулировать давние споры с Эрбилем и призвал к немедленной реализации сделки по экспорту сырой нефти на общее благо страны. "Соглашение демонстрирует подлинную и искреннюю решимость федерального правительства и регионального правительства Курдистана решить все проблемы и препятствия, которые мы унаследовали много лет назад, которые были отложены и так и не были найдены решения", — говорится в его заявлении.

Подчеркнув растущую потребность в урегулировании "унаследованных проблем" между Эрбилем и Багдадом, иракский лидер подчеркнул, что его правительство по-прежнему непоколебимо в своей приверженности преодолению разногласий, чтобы "продвигать интересы иракского народа в Курдистане Ирака и в остальных провинциях".

Судани также отметил, что Багдад открыл новую главу в отношениях с КРГ и по-прежнему полон решимости отдавать приоритет интересам общенациональности. "Мы открыли новую эру, в которой у нас есть политическая воля и намерение отдавать приоритет интересам всех иракцев, что требует от нас решения этих нерешенных вопросов в соответствии с принципами Конституции и общественными интересами". **kurdistan.ru**

TƏSİSÇİ VƏ BAŞ REDAKTOR:
TAHİR SÜLEYMAN
İMTİYAZ Ü SERNIVİSAR:
TAHİR SİLƏMAN
УЧРЕДИТЕЛЬ И ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР:
TAXIR SULEYMAN
Tel: +994 50 352-33-18
+994 55 202-73-53

Xüsusi müxbir:
Tariyel Cəlil
Региональный корреспондент:
Усуб Тейфур
Müəlliflərin mövqeyi ilə redaksiyanın
mövqeyi üst-üstə düşməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri Az1040, küçə
S. Mehmandarov ev 25,
mənzil 17
Navnisan: Bakı Az1040, soqaq
S. Məhmandarov xani 25, mal-17
Адрес: Баку Az1040, улица
С. Мехмандаров дом 25, кв. -17

Qəzet "Diplomat" qəzetinin bilgisayar
mərkəzində yığılıb səhifələnilib və
"Mətbuat" mətbəəsində çap olunmuşdur.
e-mail: hewler@mail. ru
Şəhadətnamə: NƏŞ 005004966
BUSB-un Sabunçu rayon filialı
VÖEN 1800061582
H/h 438010000
Sifariş: 1500